

Liv Enstrisksyon Jesyon Pwojè Devlopman apati Apwòch Kad Lojik la

Manuel Alba Cano

Materyèl sa a prepare pou Pwojè pou mete tout moun youn ak lòt nan kad Jesyon Minisipal ak Devlopman Lokal pou kore pwosesis ak plan devlopman asosyasyon minisipal yo

“Liv enstrisksyon sa a fèt nan lide pou plis moun posib rive jwenn li epi konsa pou li pote kole nan tout konesans ak brase lide. Se poutèt sa, nenpòt moun gen dwa fè kopi tout oswa yon pati ladan, depi yo site non sous kote yo pran l lan epi depi yo fè li san lide pou fè kòb avè l”.

Sa ki nan liv la

1. Prezantasyon

2. Kisa nou dwe konnen nan yon pwojè

- 2.1. Kisa yon pwojè ye
- 2.2. Kouman yon pwojè fèt
- 2.3. Metòd Kad Lojik la
- 2.4. Metòd pou analiz patisipatif

3. Idantifikasyon yon pwojè

- 3.1. Analiz kontèks la
- 3.2. Analiz patisipasyon an
- 3.3. Analiz pwoblèm yo
- 3.4. Analiz objektif yo
- 3.5. Analiz altènativ yo
 - 3.5.1. Analiz altènativ yo pa metòd FFOM
 - 3.5.2. Analiz altènativ yo pa metòd Pwa Pondere

4. Fòmilasyon pwojè a

- 4.1. Kreyasyon pwojè a
 - 4.1.1. Lojik ekstèn
 - 4.1.2. Faktè externos
 - 4.1.3. Endikatè ak sous verifikasyon
 - 4.1.4. Revizyon final
- 4.2.4.2. Planifikasyon yon pwojè *an detay*
 - 4.2.1. Kalandriye aktivite yo
 - 4.2.2. Bigjè
 - 4.2.3. Kad Lojik la an kaskad

5. Egzekisyon, Swivi, Evalyasyon y Vyabilite.

- 5.1. Egzekisyon
- 5.2. Swivi
- 5.3. Evalyasyon
- 5.4. Vyabilite
 - 5.4.1. Politik sipò
 - 5.4.2. Aspè enstitisyonèl
 - 5.4.3. Aspè finansye ak ekonomik
 - 5.4.4. Teknoloji ki pi bon an
 - 5.4.5. Aspè sosyo-kiltirèl
 - 5.4.6. Konsiderasyon sou anviwònman
 - 5.4.7. Enkòporasyon pèspektiv sèks

6. Anèks: Gid pwopoze pou dokiman fòmilasyon an

7. Lis pou tèm ki itilize yo

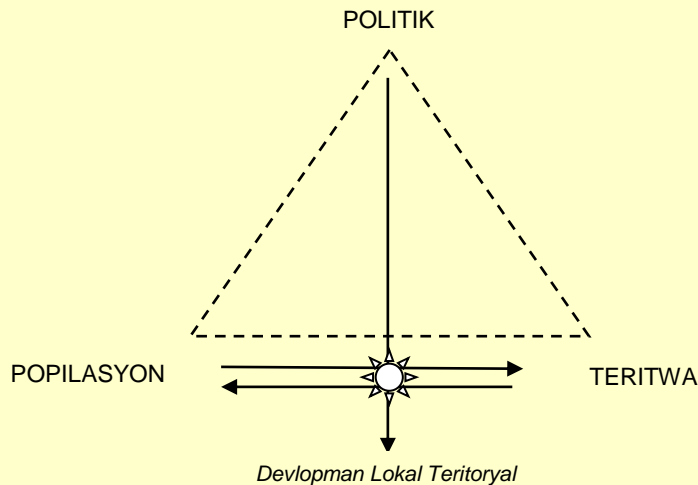
8. Referans ki rekòmande

1. Prezantasyon

Liv enstrisksyon sa a te fèt nan lide pou bay plis konesans ak moun kap fè pwojè pou devlopman epi pou mete tout moun youn ak lòt nan komin yo (COHESAL). Menm jan tou, se yon bon zouti ki fèt nan lide pou fè konprann pi byen kouman pou jere pwojè devlopman lokal nan komin ki òganize yo.

Nan dokiman sa a, yo eksplike zafè fè pwojè a nan bon ti manmit kote pwojè a planifye an 4 pati - ki pwojè - ekri pwojè a - fè pwojè a - gade kouman pwojè a ap fèt epi si li byen fèt. Se sa a ki te chwazi paske se li ki pi byen adapte avèk nouvo mòd jesyon pwojè devlopman yo. Liv enstrisksyon a ekri tankou yon gid pratik pou moun ki vle kòmanse fè pwojè devlopman, menm si li kapab itil tou pou tout moun ki gen eksperyans ki vle genyen plis konesans, li gen ladan tout sa ki enpòtan nan yon pwojè epi li bay egzanp.

Yon pwojè devlopman lokal se yon entèvansyon ki fèt nan lide pou fè devlopman ekonomik ak sosyal moun yo oswa gwoup yo vin pi bon. Tout moun pa fin dakò sou sa "devlopman ekonomik ak sosyal" vle di, ni sou ki jan pou fè li, men tout moun dakò ke devlopman sa a se yon pwosesis kap pran anpil tan, ki fèt sou andedan epi ki akimile. Se poutèt sa, li dwe pèmèt patisipasyon tout moun, li dwe reponn a enterè ak bezwen tout popilasyon an, li menm dwe mete ladan pwòp kapasite li ak resous ki egziste deja sou teritwa kote y ap viv la. Se nan sans sa a li te parèt enpòtan pou nou ankouraje nouvo wòl gwoup aksyon terityoral yo tankou gwoup ki pral ede devlopman an.

Anpil fwa, nou konstate twò souvan ki jan kèk plan devlopman pa reyalize objektif yo pou chanje kondisyon lavi popilasyon an, oswa paske depi nan lè yap kreye yo, yo pa reponn a bezwen yo, oswa paske rezilta yo pa kontinye pandan anpil tan. Gen anpil kòz ki ka fè yon pwojè devlopman pa pote bon rezilta, men pifò sòti nan yon move analiz sitiyasyon an, ak yon idantifikasyon oswa planifikasyon ki pa kòrèk. Se poutèt sa, twa pati sa yo pral diskite an detay nan dokiman sa a.

Liv enstrisksyon an kòmanse ak yon chapit kote y ap prezante kisa nou dwe konnen nan jesyon yon pwojè, epi apre sa twa chapit ki koresponn a chak pati yo: ki pwojè - ekri pwojè a - fè pwojè a - gade kouman pwojè a ap fèt epi si li byen fèt. Premye chapit la ap montre kouman pou wè si yon pwojè posib ak analiz ki nesèsè yo. Apre sa, nou pral wè kouman pou ekri li, premyèmman kouman pou kreye li epi apre kouman pou planifye li an detay. Epi nan fen an, nou pral montre pati kouman pwojè a ap fèt epi si li byen fèt, pandan n ap konsantre sou yon tèm ki rele vyabilite.

Liv enstrisksyon an genyen tou yon pati anplis ki gen ladan yon gid pou fè yon dokiman nan 10 etap senp pou ekri yon pwojè devlopman, yon lis ki eksplike mo ki pi enpòtan yo ak yon lis dokiman ki rekòmande pou li.

2. Kisa nou dwe konnen nan yon pwojè

Kisa yo pwojè ye

Kouman yon pwojè fèt

Metòd Kad Lojik la

Metòd analiz kote tout moun ap patisipe

2.1. Kisa yo pwojè ye

Yon pwojè se nenpòt entèvansyon ki gen kalite sa yo:

1. Li planifye.
2. Li fèt nan lide pou reyalize yon objektif.
3. Li gen yon kantite lajan byen kalkile.
4. Li gen yon limit tan byen defini.

Jan pou pwojè a fèt kapab aplike nan entèvansyon diferan gwosè, dire oswa kantite lajan.

P.eg. Menm metòd yo kapab aplike pou divès pwojè tankou fòmasyon, bati yon mache kominal, amelyore ki jan pou fè administrasyon oswa mwayen pou yon komin kapab fè lajan.

Li enpòtan pou pa konfonn yon pwojè avèk yon **pwosesis ki se yon sistèm ki genyen diferan pati ki anchennen youn apre lòt**. Pwosesis la se yon aktivite ki pa gen yon dat pou li fini. Men anpil pwojè kapab yon kòz pou mete nouvo pwosesis

P.eg. Travay administrasyon nan yon Komin se yon pwosesis, men sa pa anpeche ke gen yon "pwojè amelyorasyon" nan pwosesis sa a. Yon pwojè pou founi dlo potab nan yon kominote, lè li fini, pral mennen nan yon pwosesis pou jere sèvis sa a.

Lè yon pwojè difisil, li posib pou separe li an plizyè lòt ki pi senp. Pafwa, lè n ap pale sou yon pwojè ki gen ladan anpil lòt, nou sèvi ak yon tèm ki rele **pwogram**, epi lè n ap pale sou pwojè ki se pati nan lòt ki pi gwo nou pral sèvi ak yon tèm ki rele **konpozant**.

P.eg. 1 pwogram ki gen ladan 2 pwojè, epi chak pwojè ki gen ladan 3 konpozant:

Pwogram pou founi Dlo Potab nan Komin Los Castores.

Pwojè Dlo Potab nan Kominote Santa María.

Konposant enfrastrikti nan Santa María.

Konposant edikasyon ak sansibilizasyon nan Santa María.

Konposant jesyon sèvis la (antretyen sistèm pou founi dlo a, etc.) nan Santa María.

Pwojè Dlo Potab nan Kominote Santa Rosa.

Konposant enfrastrikti nan Santa Rosa.

Konposant edikasyon ak sansibilizasyon nan Santa Rosa.

Konposant jesyon sèvis la (antretyen sistèm pou founi dlo a, etc.) nan Santa Rosa.

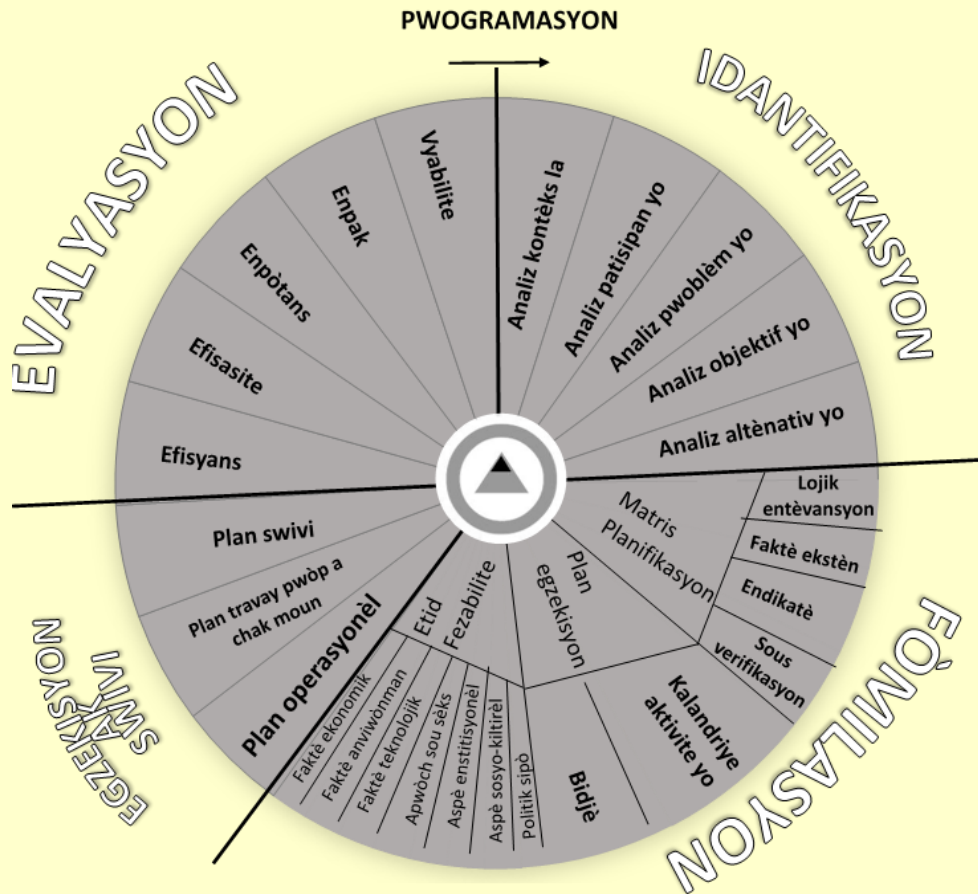
2.2. Etap yon pwojè

Nou ka konsidere 4 etap nan yon pwojè.

1° Idantifikasyon

Se premye etap pwojè a, nan pati sa, yo analize patisipan yo, pwoblèm yo, objektif yo ak altènativ yo, epitou elabore yon lojik pou entèvansyon an, ke tout pati ki konsène yo dakò sou li, ki dekri an jeneral objektif yo, rezilta yo ak aktivite yo.

Anpil fwa idantifikasyon an baze sou **pwogramasyon** jeneral aksyon devlopman yo, ki nan plan kominal yo, oswa ki se dispozisyon kèk pwogram nasyonal investisman piblik, oswa ki fè pati nan estrateji koperasyon pou devlopman ajans koperasyon entènasyonal yo. Kèlkeswa kote yo sòti, anjeneral se sa ki ekri nan yon pwogramasyon espesifik ki oryante idantifikasyon an.

2° Fòmilasyon

Chèche detay pou tout karakteristik yon pwojè, ke ou kapab jwenn anplis enfòmasyon ki bay deja nan pati idantifikasyon an, ta dwe gen ladan omwen endikatè reyisit objektif ak rezilta yo, sous verifikasyon endikatè sa yo, faktè ekstèn pwojè a ki kapab afekte li; Anplis de sa, etid ki fèt pou gade posibilite ekonomik, sosyal ak anviwònman, etc., kalandriye egzekisyon aktivite yo ak yon bidjè detaye.

3° Egzekisyon - Swivi

Egzekisyon an se lè nap fè pwojè a nan lide pou rive jwenn ofiramezi tout rezilta ki espesifye nan dokiman fòmilyasyon an epi kidonk pou reyalize objektif la. An menm tan avèk egzekisyon an, gen swivi a ki dwe fèt, ki se etid ak evalyasyon jan pwojè a ap mache, li konpare travay ki fèt la avèk travay ki te planifye a, epi sizoka ta gen gwo diferans, li aplike yon seri mezi pou korije erè yo nan jan egzekisyon an ap fèt oswa nan fòmilyasyon pwojè a.

4° Evalyasyon

Evalyasyon an se fè yon estimasyon sou yon pwojè pandan ke l ap egzekite oswa lè li fini. Sa fèt nan lide pou kapab detèmine enpòtans objektif yo ak degre reysit yo, efikasite a pa rapò ak devlopman, efikasite li, enpak li ak dirabilite li. Yon evalyasyon dwe bay bon enfòmasyon epi li dwe itil, sa ki pèmèt ofiramezi jesyon lòt pwojè yo fèt pi byen alavni.

2.3. Metòd Kad Lojik la

Se yon metòd pou jere etap yon pwojè devlopman. Li swiv "lojik" ki rele kòz-efè oswa mwayen-rezilta, nan lide pou li mete an rapò tout eleman ki nan yon entèkansyon. Metòd sa a kouvri 3 domèn:

- 1^{ye}. Analiz kisa entèkansyon an ye.
- 2^{èm}. Mete tout lide yo nan lòd epi nan yon estrikti.
- 3^{èm}. Prezantasyon pwojè a nan yon fason klè epi nòmal.

Pafwa gen kèk pwojè ki parèt tankou yo te ekri yo sou baz Metòd Kad Lojik la, alòs ke yo aplike metòd sa a pou ekri ak prezante pwojè a sèlman men pa tankou yon zouti pou analize sityasyon an oswa pou planifye lide yo yon fason pou tout moun patisipe. Sa a se yon erè ke nou dwe evite.

Bagay ki pi enpòtan yo ki nan yon pwojè ki fèt apati Kad Lojik la yo rezime nan **Matris Kad Lojik la**. Nan tout liv enstrisksyon sa a, nou pral eksplike tout sa ki anndan matris sa a.

MATRIS KAD LOJIK LA

	Lojik pou entèkansyon	Endikatè ke yo kapab verifie san patipri	Sous verifikasyon	Faktè ekstèn
Objektif Jeneral	Objektif ke yo espere pwojè a pral pote anpil ladan	Mezi (dirèk ak endirèk) pou reyalize O.J.	Enstriman pou mezire tout endikatè O.J la.	Evènman, kondisyon oswa desizyon, ki pa anba kontwòl pwojè a, ki nesèsè pou rive jwenn O.J la.
Objektif Espesifik	Efè ke yo espere rive reyalize kòm rezilta pwojè a	Mezi (dirèk ak endirèk) pou reyalize O.E.	Enstriman pou mezire tout endikatè O.E la.	Evènman, kondisyon oswa desizyon, ki pa anba kontwòl pwojè a, ki nesèsè pou rive jwenn O.E la.
Rezilta	Tout rezilta ke jesyon pwojè a dwe garanti ke yo ap rive jwenn	Mezi (dirèk ak endirèk) pou rive jwenn R.	Enstriman pou mezire tout endikatè R.	Evènman, kondisyon oswa desizyon, ki pa anba kontwòl pwojè a, ki nesèsè pou rive jwenn R yo.
Aktivite	Tout aktivite ke pwojè a dwe egzekite nan lide pou li rive pote rezilta yo	Mwayen Byen ak sèvis ki nesèsè pou reyalize pwojè a	Depans Konbyen kòb mwayen yo ap koute	Evènman, kondisyon oswa desizyon, ki pa anba kontwòl pwojè a, ki nesèsè pou rive egzekite A yo.

2.4. Metòd pou analiz patisipatif

Metòd ki itilize pou analiz patisipatif yo se yon seri enstriman ki pèmèt fè yon analiz tout bezwen ki egziste ak solisyon posib yo, nan tèt ansanm avèk tout pati ki konsène yo. Yo rekòmande yo anpil

Menm jan an tou, li rekòmande anpil pou itilize teknik vizyèl yo ki pèmèt ekri lide prensipal yo nan yon kote pou tout moun ka wè. Liv enstrisksyon sa a eksplike **teknik kat yo** an detay, kote y'ap ekri chak lide sou yon ti kat an papye oswa an katon, ti kat yo pral kole oswa dekole sou yon tablo oswa sou miray la, nan lide pou tout patisipan yo kapab li yo.

Pou òganize yon atelye patisipatif avèk metòd kat la, li nesèsè pou genyen: yon panno, yon tablo oswa yon miray, plizyè kat an katon oswa an papye (li pi bon si yo an koulè), kèk makè epè ak tep adezif pou kole kat yo.

3.1. Analiz sitiyasyon an

Kòm pwèn depa pou idantifikasyon an, gen yon ti etid tou kout ki dwe fèt – se yon voye je sou sitiyasyon ki egziste anvan entèvansyon an apati eleman sa yo:

- Karakteristik sosyodemografik.
- Karakteristik ekonomik ak politik.
- Idantifikasyon enstitisyonèl.
- Politik nasyonal ak lokal ki egziste deja epi ki gen rapò avèk pwojè a.
- Resous ki disponib yo

Objektif analiz kontèks la se pou gen enfòmasyon nesèsè sou anviwònman kote entèvansyon an pral fèt la, sa ki pral ede nou nan lòt pati yo ki nan idantifikasyon an.

3.2. Analiz patisipasyon an

Pou analiz sa a ka fèt byen epi konplè, yo dwe eksplike en detay sitiyasyon an dapre enterè ak aktivite tout pati ki konsène yo, menm si anpil fwa n'ap jwenn divès kalite opinyon pou menm reyalye a.

Analiz patisipasyon an dwe:

1. Idantifye **tout** pati ki ka enterese, afekte oswa enplike nan nenpòt jan: moun ki kapab benefisye yo, moun sa pral afekte, enstitisyon piblik ak prive ki gen responsablite oswa eksperyans, espesyalis, etc. Si gen anpil pati, yo ka mete yo ansanm pou analiz la kapab pi fasil.

P.eg. Nan yon pwojè dlo potab nou idantifye tout patisipan yo:

- **Moun kap jwenn benefis yo:** Popilasyon an, espesyalman fanm ak timoun, gwoup machann manje, komèsan, etc.
- **Moun sa pral afekte:** Mèt teren kote sous dlo a ye oswa kote enfrastrikti yo pral bati, machann dlo nan boutèy, etc.
- **Enstitisyon yo:** La Meri, Enstiti piblik dlo ak asenisman, pwogram sante piblik gouvènman an, ONG k'ap travay pou devlopman zòn nan, ajans finansman yo, etc.
- **Lòt:** Tout moun ki kanpe deyè lide a, travayè sosyal yo, moun ki responsab menm kalite pwojè sa a nan lòt zòn ki pa twò lwen, enjenyè nan zafè dlo ak asenisman, etc.

2. Fè yon etid pi an detay sou **kèk** gwoup. Petèt se pa tout pati yo ki enplike menm jan an nan pwojè ki kapab pral fèt la, se poutèt sa li nesèsè pou chwazi sila yo ke nou konsidere ki pi enpòtan epi analize yo an detay dapre faktè ke nou konsidere ki pi bon yo (pwoblèm yo, enterè yo, potansyèl yo, etc.).
3. Defini **priorite yo**. Li posib ke tout gwoup yo pa gen menm opinyon oswa menm enterè yo, se poutèt sa li nesèsè pou prevwa goumen ki kapab pete nan mitan gwoup yo, epi decide kilès nan opinyon yo ki merite pou bal plis sipò.

P.eg. Li posib ke moun kap jwenn benefis yo ak moun ki pral afekte pa pwojè a gen enterè kontrè. Si nou chwazi bay enterè moun kap jwenn benefis yo priyore, li nesèsè pou mete nan pwojè a kèk aktivite pou dedomaje moun ki kapab sibi domaj yo, pandan ke n'ap chèche yon fason pou mete yo nan pwojè a kòm moun kapab jwenn benefis, oswa gade ki jan nou kapab bay moun sa yo yon konpansasyon.

Pri ak benefis pwosesis patisipasyon an

Pri	Benefis
1. Ogmantasyon depans yo, pou fè aktivite yo ak kontra moun ki responsab yo an.	1. Idantifikasyon bezwen yo ak demand yo pi byen fèt, kidonk, li rive bay yon pi bon idantifikasyon pwojè a.
2. Konfli ki kapab geyen ant sa moun yo tap atann yo ki pral fèt la ak sa ki fèt tout bon vre a.	2. Posibilite pou idantifye nouvo pwoblèm.
3. Lojik pwojè a febli. Nan sèten ka pwojè a vin pi laj, kidonk, li vin pi difisil pou teknisyen yo fè yon estimasyon depans yo ak benefis pwojè a paske yo kite moun kap jwenn benefis yo pran pifò desizyon yo. Sa fè ke evalyasyon an vin difisil.	3. Estimasyon benefis ak depans pwojè a pi byen fèt. i) Paske li pi byen defini; ii) Paske gen plis enfòmasyon sou efè yo espere yo.
4. Patisipasyon an vin twòp, sa nou sòt dekri nan pwen 3 a vin egzajere, kote teknisyen yo sèlman aji kòm moun ki la pou kòmanse pwojè a epi kòm moun ki la pou aktive pwosesis yo. Lè konsa, pwojè a chanje fòm li pa menm jan an ankò.	4. Ranfòsman lyen sosyal kominote ki enplike a.
5. Posibilite ke bezwen yo ak demand yo prezante bay teknisyen yo se sa gwoup k'ap domine a vle oswa sa lidè yo vle, epi se pa sa popilasyon an vle.	5. Plis angajman moun kap jwenn benefis yo nan pwojè a, sa ki ogmante dirabilite li pou anpil tan.

Sous: CEPAL: *Liv enstrisksyon indantifikasyon, fòmilasyon ak evalyasyon pwojè devlopman rural*, 1999

KESYON KLE

- Ki gwoup ki plis bezwen èd ekstèn?
- Ki gwoup ki gen plis chans pou mete men nan pwojè a?
- Ki konfli ki ka vin genyen lè nap sipòte sèten gwoup epi ki mezi nou ka pran pou evite konfli sa yo?

Matris analiz moun ki konsène yo	PA ANPIL ENFLIYANS	ANPIL ENFLIYANS
ANPIL ENPÒTANS	<p>Moun ki kapab jwenn benefis</p> <p>Yo ta dwe gen mezi espesyal si yo vle pwoteje enterè yo.</p>	<p>Moun ki kapab bay sipò</p> <p>Fòk yo tabli bon relasyon travay avèk moun ki konsène sa yo pou rive garanti yon tèt ansanm ki bon pou pwojè a.</p>
PA ANPIL ENPÒTANS	<p>Moun ki pap fè patipri nan pwojè a</p> <p>Swivi ak evalyasyon limite. Se pa fasil ke y'ap mete men nan jesyon ak aktivite pwojè a.</p>	<p>Moun ki kapab kont pwojè a</p> <p>Yo ka reprezante yon sous pwoblèm pou pwojè a. Se pou fè atansyon anpil nan swivi ak jesyon yo.</p>
<p>ENPÒTANS Se priyorite ke òganizasyon an bay chak gwoup ak chak enstitisyon yo ke yo identifye.</p>		
<p>Enfliyans Se kapasite gwoup yo genyen pou rezoud pwoblèm yo poukont yo epi defi ki prezante yo pou kapab kontwole tout desizyon pwojè a, pandan y'ap fasilite oswa anpeche egzekisyon li.</p>		

Tablo moun ki enplike yo

3.3. Analiz pwoblèm yo

Nan analiz sa a, yo fè etid sou pwoblèm yon kominote epi yo klase yo dapre yon relasyon *kòz-efè* nan lide pou mete kanpe sa yo rele yon **pye bwa pwoblèm**, ki se yon dyagram ki reprezante **realite negatif aktyèl** la ke nou vle chanje gras a pwojè a.

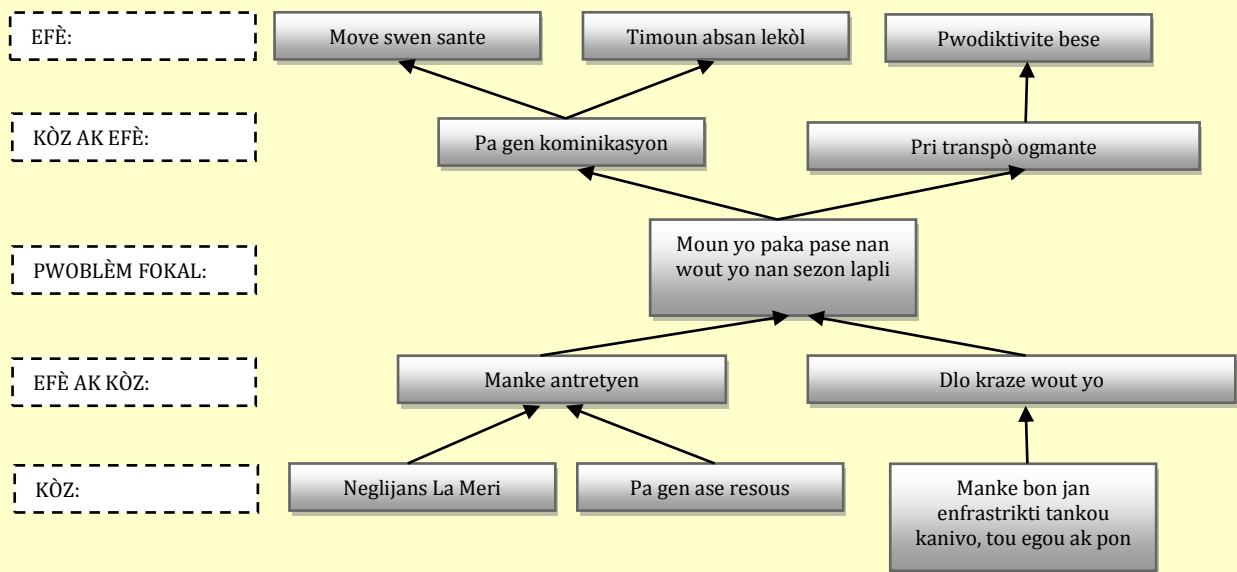
Pou analiz sa a, an general yo fè yon **atelye fòmilasyon patisipatif** kote yo envite tout moun ki enplike pou vin patisipe, konsa rezilta final la pral gen plis koresponn a sa pifò moun vle, paske pwoblèm ke yo pral prezante yo pral gen rapò ak bezwen nesèsè ki konsène tout moun.

Analiz pwoblèm yo dwe:

1. Detekte **tout** pwoblèm ki gen rapò avèk sijè ke n'ap analize an, san nou pa konfonn yon pwoblèm oswa yon **eta negatif** avèk sa yo rele "absans yon solisyon". Nou dwe ekri chak pwoblèm sou yon kat, epi sèlman yon grenn pwoblèm sou chak kat.

P.eg. Si n'ap fè analiz pwoblèm timoun k'ap viv nan yon katye, "absans yon gadri kominal" se pa yon fason kòrèk pou prezante yon pwoblèm, se pito absans yon solisyon. Fason kòrèk la ta dwe pa egzanp "timoun ki poko gen 4 lane ki pa byen okipe". Nan fason sa a, n'ap evite pou nou limite solisyon an sèlman a "konstriksyon yon gadri", epi nou rete dispoze pou resevwa lòt solisyon ki posib, tankou ogmate kantite plas ki genyen nan gadri ki deja egziste yo, òganize gwoup manman pou yo fè la relèv pou okipe timoun yo, anplwaye moun pou okipe timoun yo lakay yo, etc.

2. Idantifye **pwoblèm prensipal** la. Seleksyone tout pwoblèm ki parèt pi enpòtan yo, sètadi, ki gen rapò ak tout rès yo paske yo se kòz oswa konsekans li, epi kole kat yo nan mitan tablo a. Kat kote nou ekri pwoblèm sa yo ki se **kòz** prensipal pwoblèm yo, mete yo anba epi sa yo ki se **konsekans** prensipal pwoblèm yo, mete yo anlè. Ofiramezi tout pwoblèm yo ap vinn fè yon gwoup jiskaske nou ka rete ak yon sèl, se li menm ki pral pi enpòtan, e se li ke nou pral rele prensipal oswa santral.
3. Fè yon **pye bwa pwoblèm**. Tout pwoblèm yo òganize otou pwoblèm prensipal la, konsa kòz yo vinn anba, tankou **rasin**, epi efè yo vinn anwo, tankou **branch**. Lè n'ap fè egzèsis patisipatif sa a, kote tout opinyon yo gen valè epi yo pran tout an konsiderasyon, nou ka wè ke gen kèk pwoblèm ki se alafwa kòz ak efè (yo pral gen lòt pwoblèm anwo ak anba) oswa ke gen lòt pwoblèm ke nou te detekte nan etap 1 an ki pa gen okenn rapò avèk pwoblèm prensipal la epi yo rete apa.

Nou pa ta dwe defini pwoblèm nan tankou absans yon solisyon an patikilye, paske li limite rechèch lòt solisyon ki ka rezoud pwoblèm nan.

**SI DEFINISYON PWOBLEM NAN KÒRÈK
NAP DEJA FÈ MWATYE TRAVAY LA**

**NOU PA GEN
LOPITAL**

TO MÒTALITE A WO

**PA GEN ASE
LEKÒL POU
TIMOUN YO ALE**

**GEN ANPIL ANALFABÈT
NAN POPILASYON AN**

**Èske ou te
konnen?**

Lè la NASA te kòmanse voye astwonòt nan lespas, yo dekouvri tou swit ke okenn plim pat kapab ekri lè yo nan lespas.

Pou rezoud pwoblèm sa a, yo te fè yon divès kalite rechèch pou etidye epi jwenn solisyon pwoblèm nan.

Yo te pase yon ane epi yo te depanse 120 milyon dola pou yo te kreye yon plim ki te kapab ekri nan lespas, kit yo kenbe l tèt anlè, kit yo kenbe l tèt anba, anba dlo, sou prèske nenpòt ki sifas, menm sou kristal ak nan nenpòt tanperati depi anba zewo rive plis pase 300°C.

Moun Larisi yo menm te sèvi avèk yon kreyon...

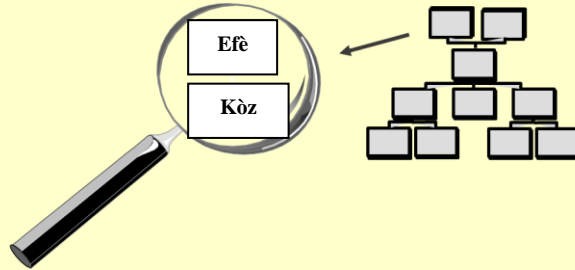

KI PWOJÈ SA A YE?

- Yon moun k ap fè evalyasyon poze kesyon: Ki pwojè sa a ye?
- Teknisyen Direksyon Agrikilti yo reponn – Bon, nou vle ankouraje peyizan nou yo achte traktè.
- Pou kisa yo bezwen traktè?
- Sistèm pou raboure latè avèk kabwèt bèf la ansyen anpil. Si yo te raboure avèk traktè, yo t'ap fè sa pi rapid, pi fon, sa kapab ede byen bwase latè a epi fè bi bon plantasyon, sa kapab ede ogmante pwodiksyon chak moso tè.
- Kidonk, baz pwojè a se pou "ogmante pwodiktivite" a, se pa "achte traktè". Nan ka sa a, li tap bon pou gade ki lòt mwayen ki egziste, apa traktè yo, pou ogmante pwodiktivite a.
- Poukisa peyizan yo pa achte traktè yo poukont yo? Pèsòn pa anpeche yo.
- Non, men li posib ke se paske yo pa ka gen mwayen pou sa.
- Alòs, fòk nou gade ki pwoblèm ki anpeche yo achte traktè yo, anplis, poukisa pwodiktivite zòn sa a pa bon. Èske se akòz pa gen teknoloji? Oswa, yo pa gen bon kondisyon ekolojik? Antouka, anvan nou pare pwojè a fòk nou konn baz pwoblèm nan, apre sa solisyon an ap vini poukont li.

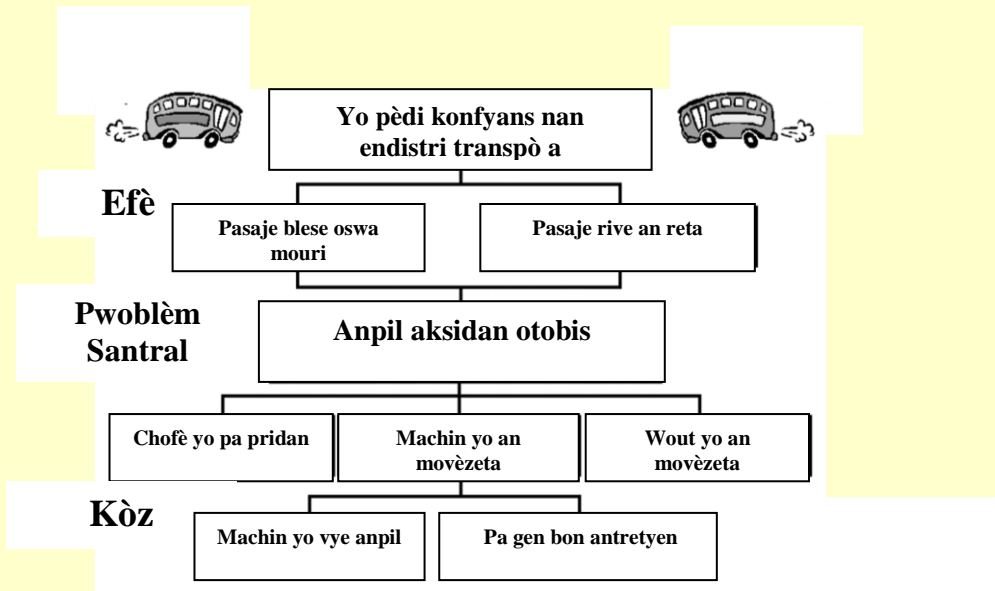
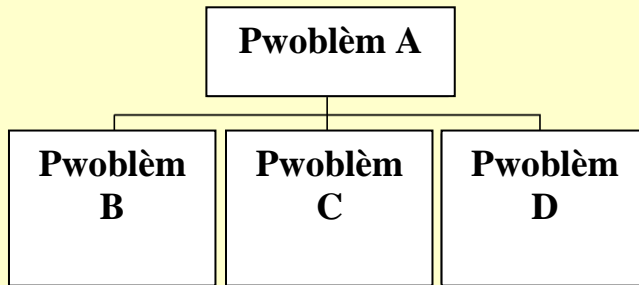
Sous: CEPAL: *Liv enstrisksyon indantifikasyon, fòmilasyon ak evalyasyon pwojè devlopman rural*, 1999

1. Idantifye pwoblèm ki egziste yo. 2. Jwen pwoblèm ki pi enpòtan an (santral, prinsipal). 3. Ranje lòt pwoblèm yo pami kòz ak efè depandan de pwoblèm prinsipal la.	4. Fè yon chema ki montre relasyon kòz ak efè yo. 5. Revize pye bwa pwoblèm nan epi fè ajisteman ki nesèsè yo. 6. Kle a se (poukisa pwoblèm prinsipal la egziste?)

KESYON KLE

Kesyon kle a nan chak ka yo se **POUKISA?** Sa vle di “B. C. D... se lakòz A”.

ERÈ KI FÈT SOUVAN

- DEFINI PWOBLÈM YO SAN PATISIPASYON MOUN KAP JWENN BENEFIS YO
- EKSPRIME PWOBLÈM YO TANKOU YON ABSANS SOLISYON
- EKRI SOU KAT YO FÒMILASYON KI PA BYEN KLÈ OSWA KI METE PLIZYÈ PWOBLÈM ANSANM
- PREZANTE NAN PYE BWA PWOBLÈN NAN LYEZON KI PA KORESPPONN A RELASYON KÒZ-EFÈ A
- IDANTIFYE YON SÈL KÒZ POU CHAK EFÈ MENM SI KA GEN PLIZYÈ

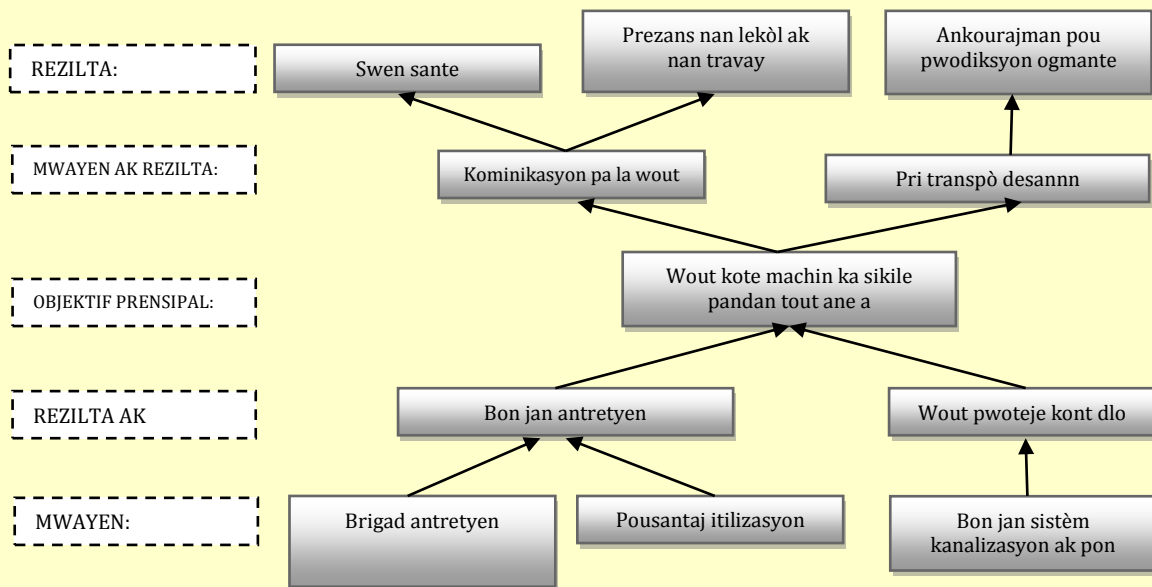
3.4. Analiz objektif yo

Nan analiz sa a pye bwa pwoblèm nan transfòme an yon **pye bwa objektif**, kote objektif ki dwe reyalize yo makònen youn ak lòt dapre yon relasyon ki rele mwayen-rezilta. Pye bwa objektif yo se yon chema ki reprezante **reyalite pozitif lavni** ke yo vle reyalize avèk pwojè a, men ladan li enpòtan pou pa konfonn objektif yo oswa **eta pozitif** yo ki dwe dirab, avèk aksyon yo ki nesèsè pou rive jwenn objektif yo.

P.eg. "Ranje wout yo "se pa yon fason kòrèk pou prezante yon objektif, men sa plis dekri yon aktivite. Yon pi bon jan pou eksplike objektif la te kapab konsa pito "wout kote machin kapab sikile pi byen pandan tout ane an".

Nan analiz objektif yo:

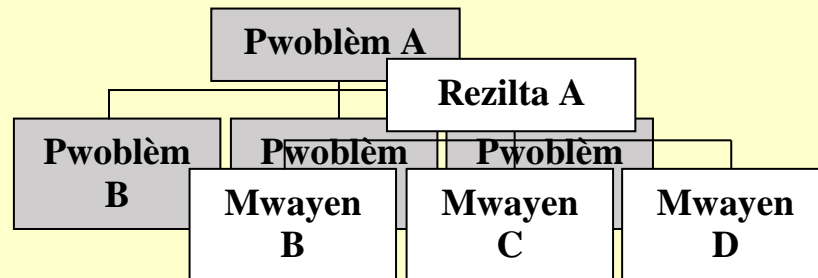
1. **Yo transfòme**, sòti anwo rive jouk anba, tout eleman ki nan pye bwa pwoblèm nan nou fè yo tounen objektif. Pwoblèm yo kounye a yo fòmile yo tankou divès kalite kondisyon pozitif. Si sa nesèsè, ekri objektif la ankò nan lide pou li ekspri pi byen relasyon kòz – efè a. Si yo konsidere ke yon pwoblèm pa ka rezoud oswa yo deside pa fè anyen pou li, pinga mete li nan pye bwa pwoblèm nan.
2. **Yo revize** relasyon mwayen-rezilta yo, paske menm si yo transfòme pwoblèm yo pou yo tounen objektif, sa pa vle di ke yo transfòme relasyon kòz-efè yo otomatikman pou yo menm tou yo tounen relasyon mwayen-rezilta. Yo revize pye bwa a sòti anba rive anwo, epi, si sa nesèsè, yo refòmile fason yo prezante objektif yo, yo elimine tout objektif ki sanble yo pap ka rive reyalize oswa ki pa nesèsè, epi yo ajoute nouvo objektif, si sa nesèsè. Li ta pi bon ke pwosesis sa a fèt yon fason patisipatif paske konsansis ki rive jwenn lè yo pran yon desizyon nan tèt ansanm pi bon pou entèvansyon an, li pral gen yon pi gwo enpak sou pwopozisyon final la.

Kesyon kle

Kesyon kle a nan chak ka yo se KIJAN? oswa “B, C, D... se mwayen pou rive jwenn A”

Egzanp ki jan pou di objektif yo

Gwo Ensidans Maladi Moun Ka Pran Nan Bwè Dlo

Ensidans Maladi Moun Pran Nan Bwè Dlo Yo Redwi

Move Sèvis Medikal / Sanitè

Sèvis Medikal / Sanitè Yo Amelyore

Pa Gen Rezo Ekipman Pou Bay Dlo

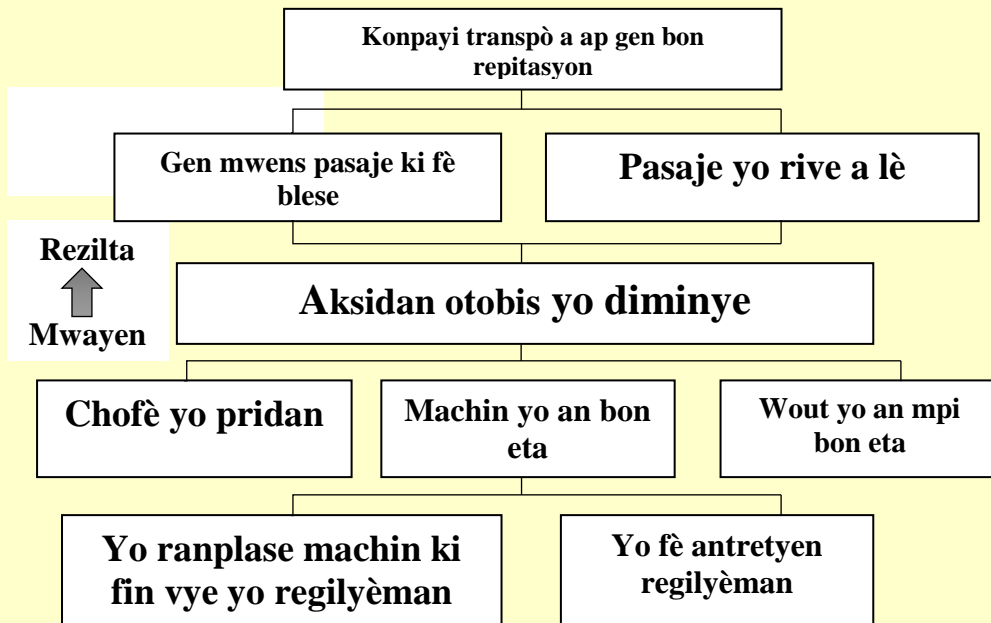
Yo Enstale yon Rezo Ekipman Pou Bay Dlo

Move Rekòt

Rekòt Amelyore

Kantite Lajan Ti Kiltivatè Yo Fè a Diminye

Kantite Lajan Ti Kiltivatè Yo Fè a Vin Plis

ERÈ KI FÈT SOUVAN

- DEFINISYON VAG EPI SAN PRESIZYON
- METE OBJEKTIF KI GEN PLIS PASE YON DIMANSYON DEVLOPMAN
- SOLISYON TWÒ KONPLIKE
- OPERASYON: PREZANTE SA KI PRAL FÈT (kou fòmasyon, mete ekipman, bati..) EPI PA PREZANTE REZILTA YO VLE RIVE JWENN
- GRAMATIKAL: DEKRI PWOSESIS YO OLYE DE SITIYASYON KE YO RIVE JWENN

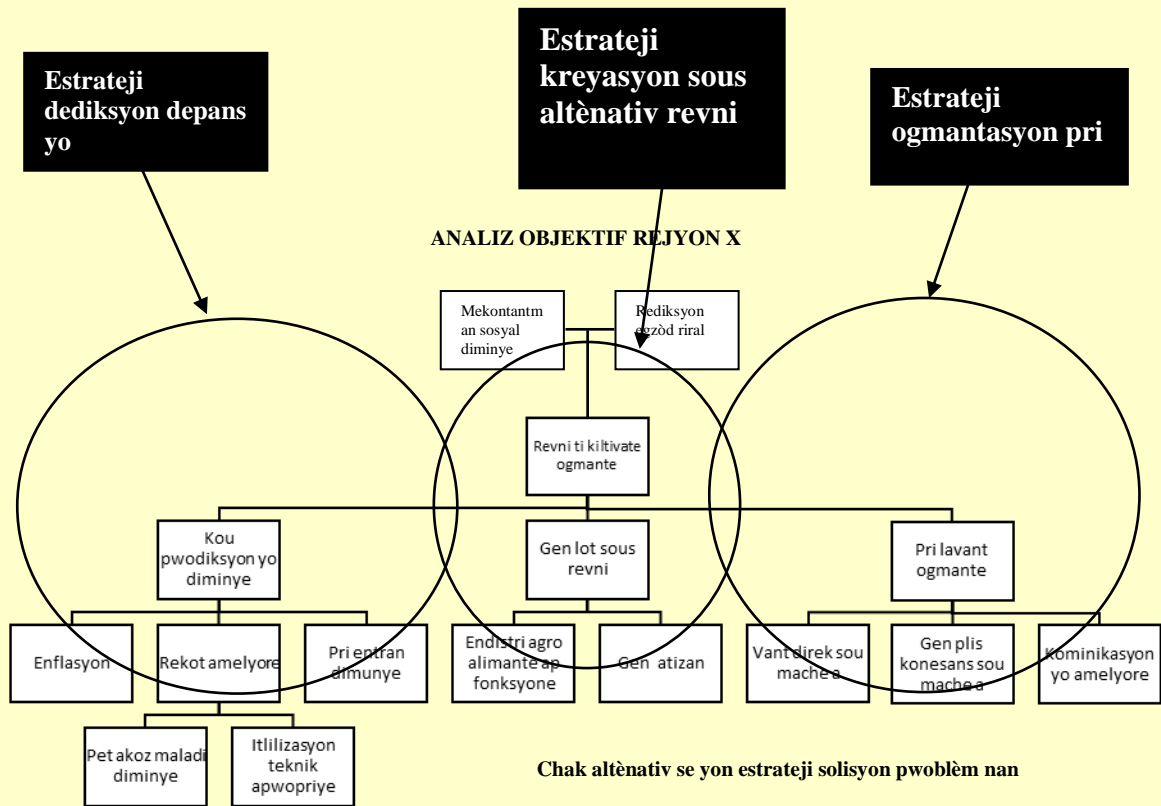
3.5. Analiz altènativ yo

Nan sèten ka, yo kapab fè divès kalite entèvansyon pou rive jwenn menm objektif la. Nan pye bwa objektif yo divès kalite altènativ yo parèt nan "rasin yo" ki mennen nan objektif prensipal la. Avèk analiz altènativ yo nou dwe konpare divès opsyon yo nan lide pou chwazi estrateji pwojè ki prezante plis avantaj la.

P.eg. Pou reyalize objektif pou rive gen yon popilasyon ki gen mwens maladi, yo te jwenn 5 altènativ: (1) Bon fason pou itilize dlo potab ak latrin, (2) edikasyon sanitè, (3) aksè inivèsèl nan sant sante, (4) pèsònèl medikal prepare, (5) aksè a medikaman esansyèl yo. Apre yon analiz tout kalite altènativ yo, yo te deside chwazi yon estrateji prevantif ki gen ladan altènativ (1) ak (2).

Nan analiz estrateji yo:

1. **Yo idantifye** altènativ ki posib yo nan pye bwa objektif yo. Nou dwe ekri chak altènativ sou yon kat.
2. **Yo elimine** objektif nou pa vle yo oswa ki enposib pou reyalize yo oswa ke yo atann pou reyalize gras a lòt pwojè ki deja ap egzekite nan zòn nan.
3. **Yo diskite** sou konsekans yo pou tout gwoup ke chak altènativ ap afekte, epi yo konpare yo pou chwazi pi bon an. Si yo pa rive jwenn okenn antant, li posib pou prezante kèk nouvo kritè analiz oswa amalyore opsyon ki parèt pi bon an pandan y'ap wete oswa mete kèk lòt eleman nan pye bwa objektif yo.

Pou yon diskisyon sistematik ak yon seleksyon ki plis san patipri, nou ka itilize metòd **FFOM** nan oswa metòd **pwa pondere** yo, toulède metòd yo byen eksplike pi ba a:

3.5.1. Analiz altènativ yo pa metòd FFOM

Nan metòd **FFOM** nan, pou chak altènativ yo analize:

- **Fòs:** tout avantaj ki asosye ak chak altènativ.
- **Feblès:** tout dezavantaj ki asosye ak chak altènativ.
- **Opòtinite:** tout avantaj nou ka pwofite nan anviwònman an.
- **Menas:** tout dezavantaj ki ka sòti nan anviwònman an.

P.eg. Pou bay sèvis transpò pasaje nan yon nouvo katye, yo konpare 2 altènativ: Kreye yon koperativ transpò oswa anplwaye yon konpayi ki deja egziste.

Altènativ	Fòs	Febès	Opòtinite	Menas
Koperativ	+ Kreye travay nan kominote a + Pi sansib a bezwen kominote a.	+ Pa gen eksperyans nan biznis transpò + Pa gen eksperyans nan jesyon koperativ	+ Machin yo ka itilize pou lòt sèvis + Revni siplemantè nan bay lòt kominote yo sèvis. + Èd pou koperativ yo	+ Konpetisyon avèk yon lòt konpayi ka kraze biznis la. + Dezakò ant patnè yo ka lakòz koperativ la kraze
Konpayi	+ Senp + Rapid	+ Mwen souvan + Trete moun yon fason ki san lizay	+ Konpetisyon ant konpayi pèmèt negosye yon kontra ki prezante anpil avantaj + Yo ka chanje'l si li pa bay bon sèvis.	+ Pa respekte angajman yo

3.5.2. Analiz altènativ yo pa metòd Pwa Pondere

Se yon metòd ki sèvi avèk chif ki pèmèt kalkile valè chak altènativ, gras a etap ki prezante annapre yo:

1. Defini **kritè nou bezwen analize yo** sou baz opinyon moun ki enplike yo, tankou pri, tan egzekisyon, risk, vyabilite, etc.
2. **Ponderasyon** kritè sa yo ant 0 ak 10. Kritè nou konsidere ki pi enpòtan an ap gen plis pwen.
3. **Bay chak altènativ yon pwen** ant 0 ak 10 dapre chak kritè. Altènativ ki prezante plis avantaj la dapre kritè a ap gen plis pwen.
4. **Ponderasyon valè chak altènativ.** Miltipliye chak valè pa ponderasyon li.

P. eg._Nan lide pou bay sèvis transpò pasaje nan yon nouvo katye, yo konpare 2 altènativ:

1. Kreye yon koperativ transpò.
2. Anplwaye yon konpayi ki egziste deja.

Pati ki konsène yo mete tèt ansanm pou yo defini kòm *kritè* pou evalyasyon, **pri inisyal** la, **pri antretyen**, **benefis sosyal**, **vyabilite** ak **tan** sa ap pran pou kòmanse, youn apre lòt yo chak gen yon valè ponderasyon 7, 9, 5, 10 ak 2 pwen kòm kritè evalyasyon. Apre sa, yo evalye nan tèt ansanm chak *altènativ* yo dapre kritè ke yo te defini yo. Lè yo fin fè tout kalkil kòm sa dwa, yo jwenn ke altènativ koperativ la gen 173 pwen epi sa konpayi an 217, se rezon ki fè, pou moun sa yo, se altènativ konpayi a ki pote plis avantaj.

Kritè	Pri inisyal	Pri antretyen	Benefis sosyal	Vyabilite	Demaraj	Pwen
(Ponderasyon)	(7)	(9)	(5)	(10)	(2)	
Koperativ Evalyasyon (Ponderasyon)	2 (2x7=14)	7 (7x9=63)	10 (9x5=50)	4 (4x10=40)	3 (3x2=6)	14+63+ 50+40+ 6= 173
Konpayi Evalyasyon (Ponderasyon)	8 (8x7=56)	5 (5x9=45)	2 (2x5=10)	9 (9x10=90)	8 (8x2=16)	56+45+ 10+90+ 16= 217

KRITÈ POU ANALIZ ALTÈNATIV YO

ALTÈNATIV POU EVALYE	Altènativ 1	Altènativ 2	Altènativ 3	Altènativ "N"
KRITÈ EVALIASYON KI POSIB				
Resous disponib Materyèl				
Resous disponib Moun/ Teknik				
Tan				
Konsantrasyon sou gwoup kap jwenn benefis yo				
Konfòmite avèk priyorite yo				
Risk				
Enpak yo atann				
Vyabilite				
Lòt kritè ki posib				

DIVÈS KALITE KRITÈ

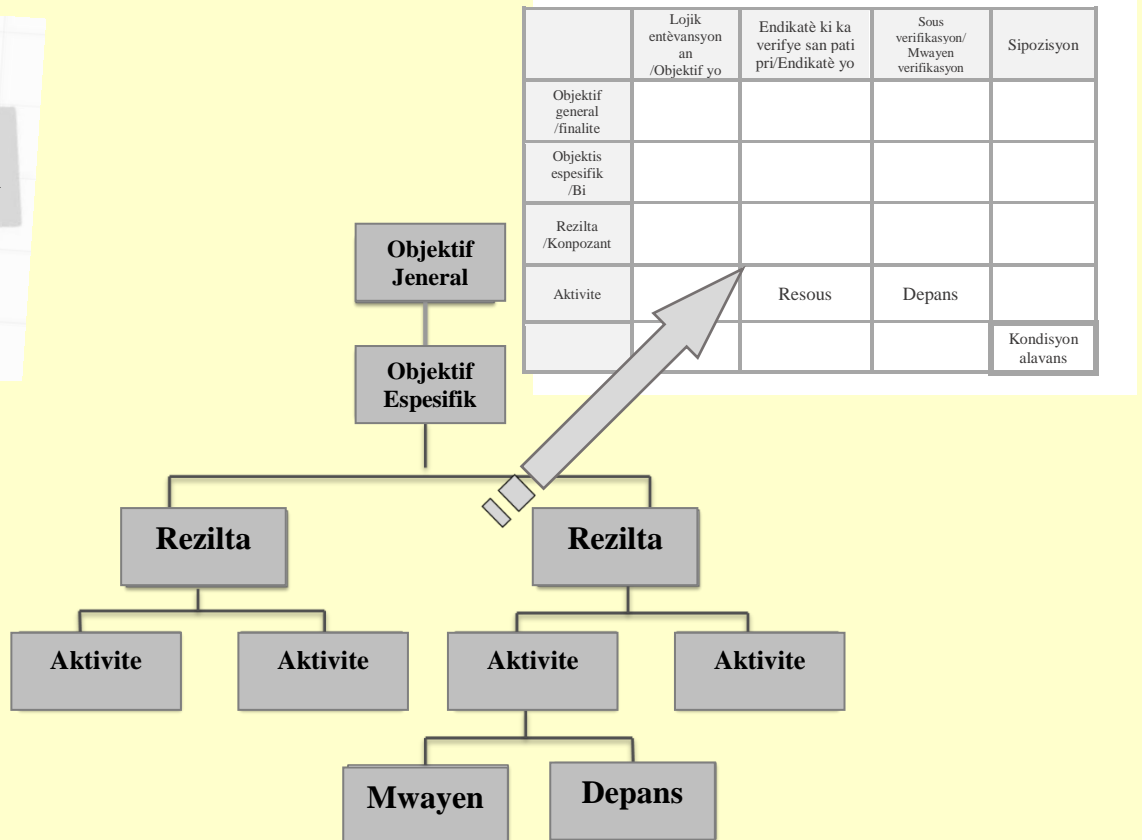

- **Teknik:** resous sifizan, itilizasyon resous local...
- **Finansye:** pri, vyabilite, bezwen deviz...
- **Ekonomik:** randman, pri/efikasite...

- **Enstitisyonèl:** kapasite, asistans teknik, entran...
- **Sosyal:** patisipasyon local, motivasyon, limitasyon sosyo-kiltirèl, diferans akòz sèks...
- **Anviwònman:** pri ak efè...

P.eg. Pwojè devlopman agrikòl jaden bannann ki wouze.	
O. Jeneral	Ti kiltivatè yo fè plis lajan
O. Espesifik	40 jaden bannann sou Ha. Ki wouze kap byen pwodwi
Rezilta yo	R1. 40 sistèm pou wouze jaden enstale R2. 40 moso tè plante ak bannan jwenn dlo pou wouze yo R3. Filyè komèsyalizasyon yo byen tabli
Aktivite yo	R1 A.1.1. Dyagnostik pou 40 fèm A.1.2. Konstriksyon 40 pwi A.1.3. Acha, enstalasyon ak reglaj 40 ponp A.1.4. Fòmasyon 5 mekanisyen nan sistèm pou wouze jaden A.1.5. Konstriksyon 40 sistèm pou wouze jaden pa gravite
	R2 A.2.1. Fòmasyon sou kiltivasyon bannann, sistèm pou wouze jaden ak lavant. A.2.2. Acha semans A.2.3. Plantasyon A.2.4. Vizit teknik
	R3 A.3.1. Kreyasyon komisyon pou lavant A.3.2. Negosyasyon avèk entèmedyè yo ak achtè yo
Mwayen yo	Resous materyèl: 40 fèm, 40 pwi, 40 ponp, 40 sistèm irigasyon, 1 biwo, 1 machin. Resous imèn: 1 Koòdonatè, 1 teknisyen sou teren an, 1 administratè, 40 fanmi kap jwenn benefis.
Depans yo	142.000 US \$

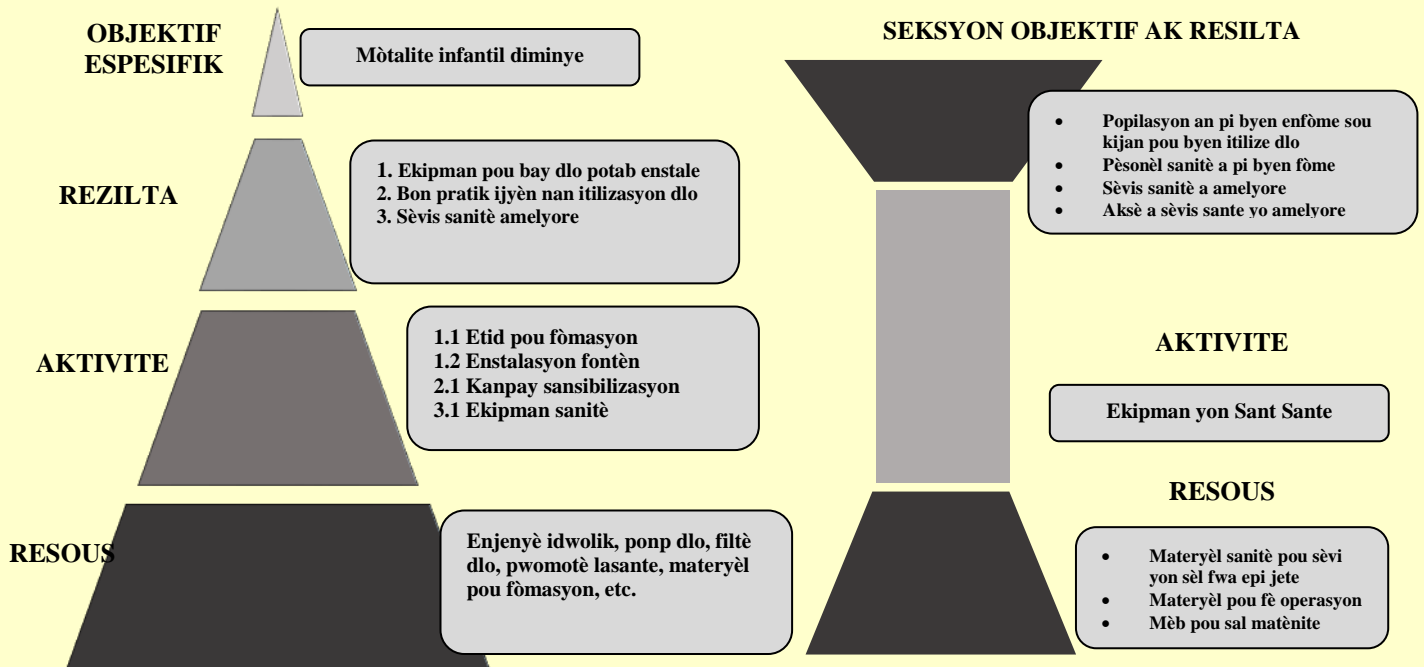
Remak: Menm si nan egzanp sa a mwayen yo ak depans yo eksplike yon fason global, fason ki tap pi bon an se pou yo ta detaye yo pou chak aktivite, konsa n'ap kapab apre sa mete kanpe yon lis kantite lajan pou chak aktivite grenn pa grenn.

EGZANP

PWOJÈ SWEN SANTÉ PRIMÈ	PWOJÈ DEVLOPMAN AGRIKÒL	PWOJÈ TRANSPÒ PA LA WOUT
OBJEKTIF JENERAL Rediksyon mòtalite timoun.	OBJEKTIF JENERAL Ogmantasyon kantite lajan fanmi agrikiltè yo fè. Ogmantasyon enpòtasyon mayi ki sòti nan rejyon an.	OBJEKTIF JENERAL Ogmantasyon kwasans ekonomik nan rejyon X. Ogmantasyon kantite lajan pwodikè nan B yo fè.
OBJEKTIF ESPESIFIK Rediksyon risk pou lasante manman an ak pitit la.	OBJEKTIF ESPESIFIK Amelyorasyon pwodiktivite kilti mayi.	OBJEKTIF ESPESIFIK Ogmantasyon komès ant A ak B.
REZILTA Gen yon pwoteksyon pou manman an ak pitit la ki pi efikas nan rejyon X la.	REZILTA Kiltivatè yo kapab aplike teknik ki pi efikas pou pwodiksyon mayi.	REZILTA Amelyorasyon aksè ant A ak B.
AKTIVITE <ul style="list-style-type: none"> Remete ti sant sante yo kanpe. Fòme pèsònèl lasante zòn riral yo. 	AKTIVITE <ul style="list-style-type: none"> Ekri bon kalite mesaj sansibilizasyon. Montre ajan sansibilizasyon yo nouvo teknik yo. 	AKTIVITE <ul style="list-style-type: none"> Fè yon wout ant A ak B. Òganize antretyen wout la.

Ere nan mete lojik vètikal la alanvè: Pwojè “piramid” vs Pwojè antonwa

4.1.2. Faktè ekstèn

Eksperyans montre ke fè tout aktivite ki planifye yo pa sifi pou rive jwenn rezilta yo, ni rezilta yo pa sifi pou rive jwenn objektif espesifik la. Gen lòt kondisyon ki nesèsè men ki pa anba kontwòl dirèk pwojè a, yo rele yo faktè ekstèn.

P.eg. Pou rive jwenn rezilta ki di "teknisyen kominal fòme" yo fè fòmasyon pou yo, men sa pa sifi si apre sa teknisyen yo kite Komin nan. Se poutèt sa, kondisyon ki nesèsè a (faktè ekstèn) pou rive jwenn rezilta a se pou "teknisyen yo rete travay pou Komin nan".

Faktè ekstèn yo ta dwe:

1. **Ekri tankou kondisyon pozitif**, ki eksplike nan yon fason operasyonèl pou yo ka fè swivi yo, si sa posib avèk kèk endikatè. Analiz la pral kòmanse apati anba pou rive anwo, pandan y'ap konekte diferan nivo yo nan Matris Planifikasyon an.

Si aktivite yo fèt **epi** faktè ekstèn sa yo ki konekte avèk aktivite yo respekte, n'ap rive jwenn rezilta yo. Si nou rive jwenn rezilta yo **epi** faktè ekstèn yo ki konekte avèk rezilta yo respekte, n'ap rive jwenn objektif espesifik la. Si nou rive jwenn objektif espesifik la epi faktè ekstèn yo ki konekte avèk objektif espesifik la respekte, n'ap rive jwenn objektif jeneral la.

2. **Fè yon evalyasyon ki baze sou enpòtans ak pwobabilite**, nan lide pou:

- Elimine faktè ki pa enpòtan yo.
- Elimine faktè ki gen gwo posibilite pou yo rive.
- Kenbe faktè ki kapab rive yo men ki pa fin si ke y'ap rive.

Si gen yon faktè ekstèn ki nesèsè pou pwojè a rive fèt, epi ki pa fin si ke l'ap rive, faktè sa a pral konsidere kòm yon **faktè ki deranje**. Nan ka sa a li pral nesèsè pou repanse pwojè a pou evite ke faktè sa a deranje li, epi si sa pa posib refòmile pwojè a, nou dwe elimine pwopozisyon sa a nèt.

P.eg. Nan lide pou mete kanpe yon sèvis ranmasaj fatra avèk yon kamyon La Meri, li pral nesèsè pou tout sitwayen yo peye yon frè \$25 pou sèvis la. Si nou pa fin si ke se yon bagay ki posib, paske frè a twòp pou anpil sitwayen, faktè sa a ta dwe konsidere kòm yon faktè ki deranje, epi estrateji sa a ta dwe elimine. Nou ka konsidere yon lòt altènativ kòm pa egzanp pataje kamyon an avèk kèk lòt Komin pou diminye depans pou antretyen kamyon an.

P.eg.

"Pri pwodwi agrikòl yo pap chanje".

"Fanmi yo ap dakò tout chanjman ki pote nan pwogram edikatif la".

"Pa pral gen okenn chanjman nan pèsonèl ki resevwa fòmasyon".

"Ministè Transpò gen yon pwojè pou'l fè wout pou machin kapab sikile (ki nesèsè pou timoun ki gaye toupatou yo rive al lekòl".

"Palman Repiblik la ap apwouve Lwa sou Edikasyon nan 2 Lang".

"Ministè Edikasyon pral peye aryere salè bay pwofesè yo nan lide pou rejwenn konfyans yo".

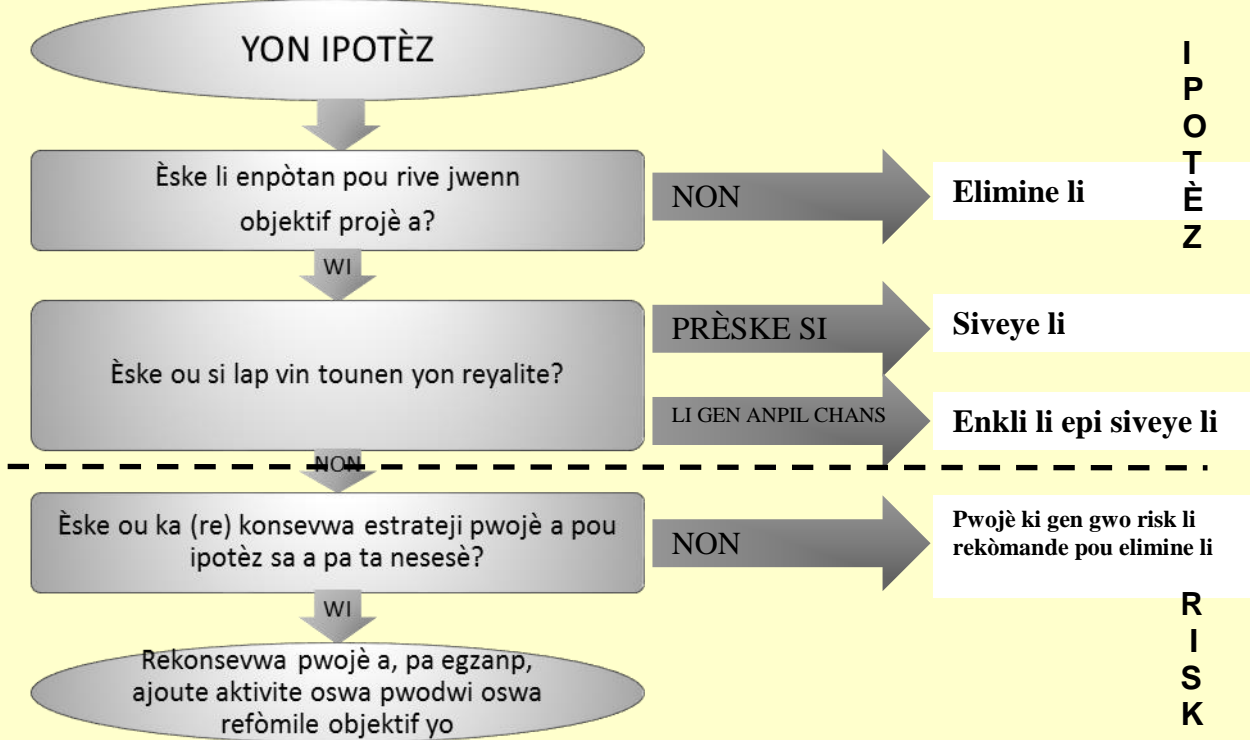
Fè kèk sipozisyon sou:

- Pèfòmans òganism ki konsène yo.
- Kontraktè ak konsiltan yo.
- Ki jan moun kap jwenn benefis yo ap patisipe.
- Devlopman politik lokal oswa nasyonal la.
- Fenomèn natirèl yo, mache yo ak pri mondyal oswa nasyonal yo, ak twoub sivil yo, etc.

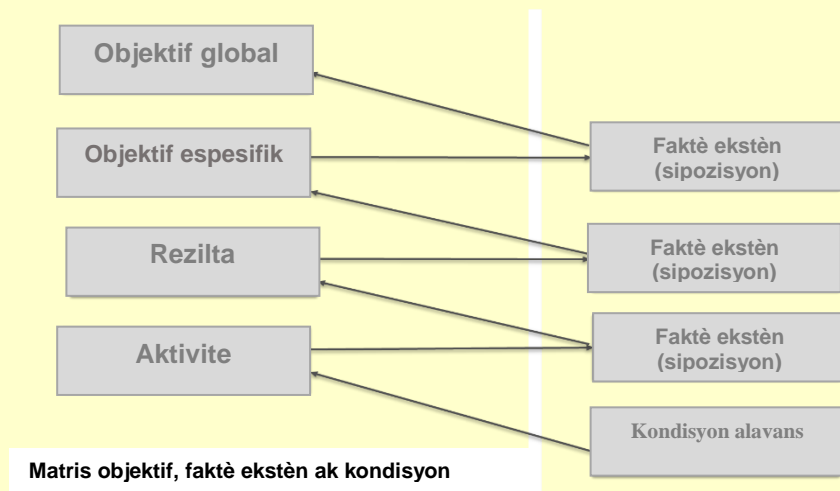
Remak:

Limite kantite sipozisyon (ipotèz) yo, sa vle di chwazi sila yo ki pi enpòtan pou siksè pwojè a. Apre sa, elimine sila yo ki prèske sèten yo, kidonk li pa nesèsè pou konsantre sou yo. Eseye idantifye tout sipozisyon ki ta dwe enkli nan matris la ak sila yo ki ka vin transfòme an risk.

Yon metòd ki itil se analiz evalyasyon risk

Detanzantan li bon pou rekonsidere sipozisyon yo, omwen pandan yon revizyon anyèl, pou ajiste yo oswa siprime sila yo ki pa valab ankò epi ajoute lòt ki nouvo. Yon pwojè patisipatif ki byen panse, dwe gen ladan nouvo sipozisyon ofiramezi estrateji a ap chanje.

4.1.3. Endikatè ak sous verifikasyon

Endikatè yo se prèv moun ka wè epi ki pèmèt ou wè tout sa ki fèt, tout chanjman ki fèt. Avèk endikatè a nou tabli ki kondisyon ki montre ke nou rive jwenn objektif yo epi ke pwojè a bay rezilta.

Li enpòtan pou gen endikatè pou tout objektif yo ak rezilta yo, endikatè sa yo ka: premyèman kantitatif, ki baze sou kantite oswa kalitatif, ki baze sou kalite oswa ki baze sou konpòtman; dezyèmman, yo kapab swa dirèk oswa endirèk.

P.eg. Nan yon pwojè kote objektif la se gen yon popilasyon ki pi an sante, kantite timoun ki vin malad yo pral yon endikatè **kantitatif**, absans maladi gastwoentestinal pral yon endikatè **kalitatif**, epi lefèt ke timoun yo bwose dan yo pral yon endikatè **konpòtman**.

P.eg. Nan yon pwojè kote objektif la se pou fanmi yo rive gen plis lajan k'ap rantre nan men yo, lajan ke fanmi an genyen nan men li pral yon endikatè **dirèk**, men kòm se yon bagay ki difisil pou mezire, li posib pou itilize nan plas li kèk endikatè **endirèk**, tankou amelyorasyon ki fèt nan kay yo, lè yo achete nouvo rad, lè yo achete radyo oswa televizyon, etc.

Se sèlman pou objektif ak rezilta yo ki gen endikatè (pa genyen pou aktivite yo), epi nòmalman yo pa menm paske objektif yo gen rapò avèk kesyon ki pi jeneral, kidonk endikatè yo pral pi jeneral; alòske rezilta yo gen rapò avèk pwoblèm ki pi espesifik.

Endikatè yo ap vin reprezante modèl prensipal la ke pwojè a ap itilize pou defini sa ki konsidere kòm siksè nan diferan nivo yo. Tout aspè kote pwojè a ap lakòz chanjman (volontè oswa envolontè) Nou pap ka wè yo ankò si pa gen okenn mezi ki prevwa espesyalman pou mezire yo avèk endikatè yo.

Jan yo eksplike endikatè yo ap pote kole dirèkteman nan amelyore jan pwojè a ekri, paske rezilta yo ak objektif yo ap kapab defini avèk plis presizyon lè gen mekanis ki prevwa pou mezire yo.

**¿ Ki moun ki ka wè van?
Ni ou ni mwen nou pa wè li.
Men, kote pyebwa yo pliyè tèt yo,
Se la ke van an ap pase.
(Van an, Christina Rossetti, 1830-1894)**

Yon endikatè ki byen eksplike dwe gen ladan **gwoup kap jwenn benefis la** (pou ki moun), **kantite a** (konbyen), **kalite a** (ki jan), **tan an** (ki lè), ak **lokalizasyon an** (ki kote).

P.eg. Yon endikatè pou yon objektif ki se fè moun jwenn plis dlo potab ta ka: 450 moun (**ki moun**) k'ap viv nan kominote San Luis (**ki kote**) jwenn toulèjou 30 lit (**konbyen**) dlo potab (**kisa**) chak jou nan ane a (**ki lè**).

P.eg. Nan dezyèm ane a (**ki lè**) apre yo te fin mete kanpe yon nouvo sistèm kolèk taks kominal (**ki moun**), nan Komin (**ki kote**) Bonito Oriental, vin genyen yon ogmantasyon 15% (**konbyen**) nan resèt fiscal yo.

Endikatè yo montre yon aspè enpòtan, epi yo dwe endepandan nan chak nivo Matris Planifikasyon an, **yo dwe kapab verifie yo san patipri**, yo dwe gen bon enfòmasyon epi yo dwe baze sou done ki disponib.

a) Divès kalite endikatè

Li posib pou klase endikatè yo depandan ki kalite inite ki pral sèvi pou mezire yo ak nan ki mezi yo pre avèk objektif la.

- **Kantitatif:** Yo mezire nan inite fizik. **P.eg:** "Ogmantasyon nan kolèk taks kominal".
- **Kalitatif:** Yo pa ka mezire yo nan inite fizik, men sou konfòmite yo, li posib pou jije yo a pati yon echèl valè. **P.eg.:** "Amelyorasyon nan evalyasyon ke popilasyon an fè sou sèvis ranmasaj fatra".

Endikatè objektif jeneral la, ak petèt kèk endikatè objektif espesifik la, yo pral plis kalitatif, alòske endikatè rezilta yo pral plis kantitatif.

- **Dirèk:** Yo mezire yon chanjman ki gen yon relasyon byen sere avèk objektif la oswa rezilta ke yo espere jwenn nan. **P.eg.,** nan amelyorasyon kalite sèvis dlo potab la yon endikatè dirèk se "ogmantasyon kantite èdtan yo bay dlo a".
- **Endirèk:** Yo detèmine konfòmite yon konpozant pwojè a, nan obsève varyasyon nan yon lòt faktè ki gen yon relasyon korespondans avèk li. **P.eg.,** yon endikatè endirèk amelyorasyon kalite sèvis dlo potab la ta kapab "kliyan yo plenyen mwens".

Endikatè dirèk yo an jeneral gen yon relasyon pi sere avèk efè ke yo vle mezire a, men pafwa sa ka koute chè oswa li ka konplike pou detèmine yo. Nan ka sa a, endikatè endirèk yo kapab reprezante yon opsyon ki pi bon. Men, avèk endikatè endirèk yo, gen yon pi gwo risk pou pa konsidere lòt faktè ki ka afekte chanjman li, yo ka bay yon fo endis sou reyalyasyon rezilta yo oswa objektif yo.

P.eg., si kòm yon endikatè amelyorasyon kapasite teknik jesyon yon Komin, nou pran "pwojè sèvis debaz ke La Meri ap fè yo ogmante", li posib ke ogmantasyon pwojè yo se akòz La Meri ap rantrè lajan ki sòti nan èd entènasyonal, kidonk ogmantasyon pwojè ke La Meri ap fè yo se pa vreman akòz yon pi bon jesyon La Meri ap fè.

P.eg. Rezilta: fanmi peyizan yo manje pi byen ak patisipasyon fanm yo nan asanble kominal yo ogmante. Dimansyon "Moun yo manje pi byen" (ki jan nou pral verifiye amelyorasyon an?):
1. Kalite manje yo epi 2. Kantite manje yo:

Seleksyon endikatè pou chak dimansyon.
Kalite manje yo
Kantite manje ki gen plis pwoteyin ogmante
Rejim alimantè pou siviv la diminye
Konsomasyon vitamin pami timoun yo ogmante
Konsomasyon lèt ak lòt pwodwi ki fèt avèk lèt pami timoun/fanm ansent ogmante
Kantite manje yo
Kantite repa pa jou/kantite manje ogmante

P.eg. Dimansyon "Ogmante patisipasyon fanm yo" (ki jan nou pral verifiye amelyorasyon an?).

Kalite patisipasyon an
Pousantaj fanm ki nan pòs direktè ogmante
Kantite opinyon ke fanm bay ogmante
Fanm yo pwopoze nouvo tèm nan asanble yo
Fanm yo vin gen plis kapasite dyalektik (p.eg., pale, lojik ak prezante agiman)
Kantite patisipasyon yo
Plis jèn fanm patisipe nan asanble yo

An jeneral li pi bon pou jere plizyè endikatè pou chak objektif ak chak rezilta, epi mete ansanm endikatè dirèk ak endirèk yo.

b) **Karakteristik** endikatè yo

Pou yon endikatè valab epi pou w kapab sèvi avèk li pou fè swivi, men ki jan li dwe ye:

- **Li gen sans:** Endikatè a dwe rapòte li yon fason klè a yon aspè enpòtan objektif la oswa rezilta a.
- **Objektif:** Endikatè a dwe yon gen ladan reyalyte tout bon vre a, li pa dwe chita sou evalyasyon ki gen pati pri. Li dwe ekri yon fason ke nenpòt ki patisipan ap entèprete li menm jan an.
- **Enpòtan:** Gen yon relasyon ant endikatè a ak objektif la oswa rezilta a, sa vle di ke si objektif ou vle mezire a varye, endikatè a ap varye tou yon fason pwopòsyonèl.
- **Posib:** Chanjman ke endikatè a ap mezire yo dwe sòti klèman nan pwojè a.
- **Endepandan youn ak lòt epitou nan diferan nivo yo:** Sa vle di, varyasyon yon endikatè pa gen okenn enfliyans sou chanjman nan kèk lòt. Chak endikatè dwe montre yon prèv siksè, kidonk li pa rekòmande pou itilize menm endikatè yo nan diferan nivo, li pi bon pou sèvi avèk kèk endikatè pou rezilta yo epi lòt endikatè pou objektif espesifik la ak objektif jeneral la.
- **Ou kapab verifike li:** Li dwe mennen nan menm rezilta yo, menm si se lòt moun ki fè mezi a nan diferan moman.

Endikatè yo dwe **negosye oswa chwazi nan tèt ansanm** avèk moun ki konsène yo, se yon fason pou asire'w ke tout moun konprann epi kore objektif pwojè yo. Kidonk, yo pral enpòtan pou moun kap jwenn benefis yo ki pral plis patisipe epi pote kole nan bay rezilta yo.

c) **Sansibilite** endikatè yo

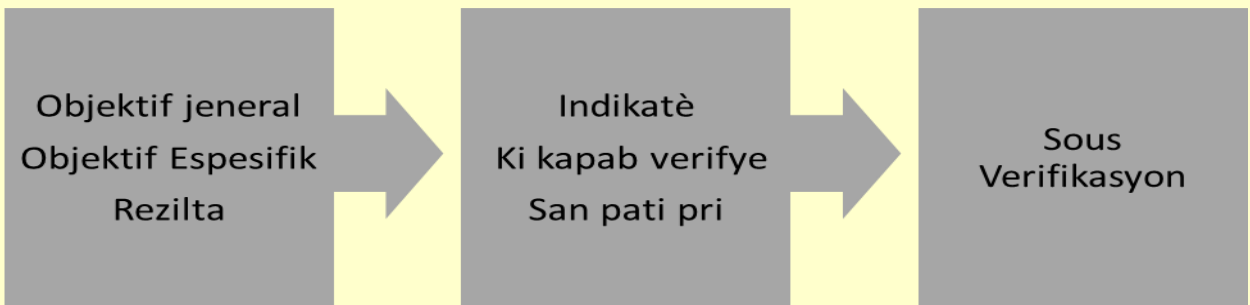
Kòm endikatè yo pral reprezante eleman debaz enfòmasyon ki detèmine enpak pwojè a, li enpòtan pou yo pèmèt yon analiz diferansye dapre kèk faktè sosyo-ekonomik ki enpòtan, epi sitou nan sa ki gen pou wè avèk sèks. Nan ka sa a, an jeneral Meri yo konn gen enfòmasyon byen separe sou kantite fanm ak gason, men se yon aspè ki enpòtan pou mete resous pou li.

SOUS VERIFIKASYON YO SÈVI POU REPONN KESYON: KI JAN POU NOU JWENN PRÈV LA ?

Mwayen oswa pwosedi ki sèvi pou konnen eta endikatè yo

Nou dwe espesifye:

- Fòm pou prezante enfòmasyon yo
- Ki moun ki dwe founi enfòmasyon yo

Lè n'ap defini endikatè yo, li nesèsè tou pou presize ki jan yo pral mezire yo, se sa ki rele **sous verifikasyon**. Si yon endikatè pa gen yon sous verifikasyon, nou dwe ranplase li pa youn ki genyen. Si sa posib, nou dwe sèvi avèk sous ekstèn ki fyab, si yo disponib. Nan nenpòt ka li nesèsè ke rasanble done yo pa koute twò chè an konparezon avèk benefis ke sa pral pote. Si pwosesis rasanble done a pa ka fèt, nou ta dwe chwazi yon lòt endikatè.

P.eg. Pou endikatè "*kantite timoun ki malad*" la, se rejis Sant Sante a ki sèvi kòm sous verifikasyon. Pou endikatè yon fòmasyon ou ka itilize kèk sous tankou lis prezans lan, egzèsis ekri epi korije yo, oswa kopi egzamen alekri evalyasyon an.

P.eg. Pou endikatè "*3500 kay, chak pou yon sèl fanmi kiltivatè ki pa gen anpil lajan kap rantre nan men yo k'ap viv nan Nueva Segovia te achte nan mwa Jiyè 2011*", men ki sous verifikasyon ki itilize:
 - Rejis lavant ki genyen nan Biwo Byen Imobilye avèk nimewo ak dat lavant lan.
 - Done ki disponib a pati sondaj ki te fèt yo sou nivo revni achte yo.
 - Done ki disponib nan Biwo Byen Imobilye sou kote achte yo te rete anvan.
Avèk endikatè yo epi sous verifikasyon yo, nou gen baz pou nou fè swivi ak evalyasyon pwojè a.

Pou rezime, sous verifikasyon yo ta dwe gen karakteristik debaz sa yo:

- **Fyab:** Enfòmasyon an gen garanti sètitud.
- **Aksesib:** Enfòmasyon an disponib.
- **Rapò pri/enfòmasyon rezonab.**

4.1.4. Revizyon final

Lè Matris Planifikasyon an fin ranpli, li rekòmande pou bay kèk moun ki pa't patisipe nan ekri pwojè a revize li, nan lide pou asire ke nenpòt ki moun kapab konprann li epi ke ou pa bliye anyen. Li ta bon pou gen yon lis verifikasyon pou pa bliye anyen ki enpòtan pandan revizyon an.

Men yon egzanp **lis verifikasyon**:

- Èske lojik entèvansyon an kòrèk epi konplè?
- Èske endikatè yo ak sous verifikasyon yo objektif, aksesib epi verifyab?
- Èske kondisyon alavans yo reyalis?
- Èske sipozisyon yo sifizan epi reyalis?
- Èske risk yo akseptab?
- Èske pwobabilite reyisit la konsidere kòm sifizan?
- Èske yo konsidere faktè vyabilite yo epi, si sa nesèsè, èske yo transfòme yo an aktivite, rezilta ak sipozisyon?
- Èske moun kap jwenn benefis yo kapab peye depans pou antretyen rezilta pwojè yo?
- Èske etid adisyonèl yo ase?

Li rekòmande pou fè yon **liy debaz** pwojè a anvan li kòmanse fèt, nan lide pou konnen egzakteman ki chanjman pwojè a pote. Li pa nesèsè fè yon dyagnostik konplè sityasyon an, tou senpleman nou dwe konnen tout done sou pwoblèm kote nou vle chanje an. Sa vle di: nou dwe kalkile tout pwoblèm ki idantifye yo oswa fè yon premye mezi endikatè yo.

Egzanp liy debaz pou yon pwojè sante

(a) Pwoblèm idantifye epi analize	Anpil timoun ap mouri pami sa ki gen laj ant 0 ak 5 lane nan zòn riral yo
(b) Kòz pwoblèm yo idantifye epi analize	(1) kondisyon sanite nan lopital yo (2) timoun yo soufri kwatchèkò (3) nivo edikasyon manman yo ba
(c) Done sou kondisyon inisyal pwoblèm nan (fizik, ekonomik, sosyal, sèks, finansye, enstitisyonèl, anviwònman, etc.)	(1) "X" kantite lopital ki pa gen kondisyon debaz pou asenisman nan seksyon pou timoun yo (2) "X" % pèsònèl enfimye ki gen sèlman "Y" ane fòmasyon (3) "X" % timoun ki gen mwens pase 5 lane ki gen sèlman "Y" nivo nitrisyon (4) "X" % manman ki fè sèlman "X" lane lekòl prime, etc.

4.2. Planifikasyon yon pwojè an detay

Pou byen planifye yon pwojè, li nesèsè pou jwenn kolaborasyon moun ki kalifye, ki gen eksperyans nan egzekisyon kalite pwojè sa yo, epi ki gen konesans ajou sou aktivite ki nesèsè pou jwenn rezilta yo, dat limit yo ak pri yo.

Yon pwojè kapab planifye avèk divès degre detay. Nan pati ekri yon pwojè li nesèsè pou fè yon **kalandriye endikatif** aktivite yo, sa ki pral pèmèt nou fè yon lis kantite depans ki gen yon ti maj erè sèlman. Li konseye tou pou defini ki jan responsablite yo distribye epitou **plan swivi** a. Lè tout eleman sa yo fin defini, tout pati ki konsène nan pwojè a dwe okouran de yo epi dakò avèk yo.

Aprè yo fin dakò pou finanse yon pwojè, epi anvan li kòmanse fèt, nou dwe fè yon planifikasyon pi an detay, ki pral pèmèt nou prepare **lis depans yo**.

P.eg. Plan pou bati yon bilding reprezante ant 3 ak 5% pri total la, se poutèt sa yo pa fè yo toutotan finansman pwojè a pa fin si. Alòs, pou prepare lis depans yo, yo fè yon pwojè preliminè kote pri yo pa fin egzak nèt, pa egzanp dapre kantite mèt kare, ki kalite konstriksyon, ki kalite finisyon, etc.

4.2.1. Kalandriye aktivite yo

Nan yon kalandriye yo bay detay sou tout aktivite ki dwe reyalize yo ak peryòd yo pral fè yo an. Chema ke yo plis itilize a akòz senplisite li rele **dyagram GANTT**. Nan premye kolòn nan yo mete aktivite ki dwe reyalize yo epi nan lòt kolòn yo, peryòd tan yo dwe itilize pandan y'ap sèvi avèk inite pou mezire tan ki pi bon an (jou, semèn, mwa oswa ane). Pou chak aktivite yo make peryòd la oswa peryòd yo kote li pral fèt a.

P.eg. Pou rive jwenn rezilta "10 sistèm irigasyon enstale" a, yo te swiv kalandriye sa a.

Aktivite	janvye	fevriye	mas	avril	me	jen
Dyagnostik fèm yo						
Konstriksyon pwi yo						
Enstalasyon ponp yo						
Fòmasyon mekanisyon yo						
Enstalasyon sistèm pou wouze jaden yo						

Li enpòtan pou konsidere ke se pa tout aktivite yo ki kapab fèt nenpòt ki epòk nan ane, sa pral depann de sezon an, etap travay la, etc. Gen lòt fwa, kalandriye egzekisyon yon pwojè depann, pa egzanp, de dekesman lajan yo, sa ki pral fòse ajiste kalandriye a sou disponiblite ki genyen nan lis depans yo.

P.eg. Gen mwa fiks pou fè jaden, sa depann ki pwodwi w'ap plante a. Se poutèt sa, fòmasyon pou kiltivatè yo dwe fèt anjeneral nan epòk pa gen anpil travay nan jaden. Menm jan an tou, reparasyon wout difisil pou fèt nan epòk lapli.

4.2.2. Lis depans yo

Nan yon lis depans, yo detaye tout depans ki gen nan pwojè a. Ajeneral yo detaye yo pou chak **aktivite**, oswa chak **atik**.

P.eg. Lis depans pou chak aktivite pou rive jwenn rezilta pou "sistèm pou wouze jaden enstale" an US \$ (Dola Ameriken).

Aktivite	Kantite	Pri chak atik	Pri total
Dyagnostik fèm yo	15	100	1.500
Konstriksyon pwi yo	6	300	1.800
Enstalasyon ponp yo	8	1.000	8.000
Fòmasyon mekanisye yo	3	500	1.500
Enstalasyon sistèm pou wouze jaden yo	10	2.000	20.000
Total			32.800

Anjeneral nan yon bidjè yo mete tout depans ki pral fèt pandan tan pwojè a ap fèt lan.

P.eg. Lis depans pou chak atik ak pou chak trimès pou yon pwojè pou "sistèm pou wouze jaden enstale" an US \$ (Dola Ameriken).

Atik	1ye trimès	2yèm trimès	3yèm trimès	4yèm trimès	TOTAL
Konstriksyon	3.900				3.900
Ekipman		5.600	5.600		11.200
Pèsonèl	5.000	5.000	5.000	5.000	20.000
Vwayaj	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
Enprevi				1.000	1.000
Depans administratif	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
Total	10.900	12.600	12.600	8.000	44.100

Lè yon pwojè gen plizyè donatè, anjeneral yo endike nan lis depans yo ki valè lajan yo chak ap bay.

P.eg. Lis depans pou chak atik ak plizyè donatè pou yon pwojè pou "sistèm pou wouze jaden enstale" an US \$ (Dola Ameriken).

Atik	Kominote	La Meri	Ajans finansman	TOTAL
Konstriksyon	3.900			3.900
Ekipman			11.200	11.200
Pèsonèl	5.000	5.000	10.000	20.000
Vwayaj		2.000	2.000	4.000
Enprevi		1.000		1.000
Depans administratif		2.000	2.000	4.000
Total	8.900	10.000	25.200	44.100

4.2.3. Kad Lojik la an kaskad

Lè yon plan pwojè konplike, li ka divize an plizyè pwojè pi senp, men ki ekri tankou yon sèl **pwogram**. Pou tout pwojè sa yo kapab mache ansanm youn ak lòt, yo sèvi avèk metòd ki rele Kad Lojik an kaskad la.

Pwosedi pou swiv la senp. Nan premye kolòn yon matris, yo mete lojik entèkansyon (objektif jeneral, objektif espesifik, rezilta yo ak aktivite yo) pi gwo pwojè a. Nan kolòn apre yo, yo mete lojik entèkansyon tout entèkansyon ki reprezante divizyon premye kolòn nan, men kòmanse apati youn nan kaz ki anba yo.

konbinezon plizyè nan modalite nou sòt dekri yo, yo rele sa yon **egzekisyon miks**. Li enpòtan ke relasyon ki genyen ant pati yo byen detaye nan yon *akò oswa yon kontra* ke pati ki konsène yo dwe siyen anvan egzekisyon pwojè a kòmanse.

Nan yon **akò** yo dwe espesifye, omwen, pati ki konsène yo, responsab pwojè yo, objektif yo, rezilta yo ak aktivite yo, dat limit yo (dat kòmansman ak dat fen), lis sdepans yo ak pwosedi dekesman yo, pwosedi jistifikasyon depans yo, pwosedi swivi pwojè a, pwosedi pou fè chanjman nan sa ki genyen andedan pwojè a si sa nesèsè ak mekanis pou rezoud konfli.

Nan kòmansman pwojè a, yo dwe ekri **plan operasyonèl** la, se nan li ke yo pral detaye chak aktivite yo, mwayen ki nesèsè pou yo kapab egzekite'l kòm sadwa, depans ki kalkile apeprè yo, responsab teknik pwojè yo oswa asistans teknik ekstèn, epi dat kòmansman ak dat fen li.

P.eg. Pwojè ranfòsman enstitisyonèl La Meri Heredia nan zafè pwomosyon devlopman																		
Rezilta 1: Komin Heredia planifye devlopman li																		
Aktivite	Mwayen	Pri	Responsab	1 Ane														
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2			
Plan devlopman kominal	Konsiltasyon	4.000	Konsiltan	x	x	x	x											
	Atelye	1.500	Fasilitè		x		x		x									
	Piblisite	500	Kominikatè								x							
Ajans Devlopman Kominal	Pèsonèl	12.000	Teknisyen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Ekipman/Machin	20.000	Administratè	x	x													
	Lokasyon	3.000	Administratè	x		x		x		x		x		x		x		x
Rezilta 2: Komin Heredia ap jere teritwa li																		
Plan amenajman teritoryal	Konsiltasyon	2.000	Konsiltan					x	x	x	x							
	Atelye	1.500	Fasilitè						x		x				x			
	Piblisite	500	Kominikatè															x
Tab konsètasyon sitwayen	Atelye	800	Direktè															
	Materyèl jetab	200	Administratè															
Depatman ibanis	Pèsonèl	4.000	Teknisyen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Ekipman	3.000	Administratè	x	x													
	Lokasyon	0	Administratè	x		x		x		x		x		x		x		x
Rezilta 3: Komin Heredia ap ankouraje kreyasyon travay																		
Pwogram kominal entegrasyon pwofesyonèl	Konsiltasyon	2.000	Konsiltan						x	x	x	x						
	Atelye	1.500	Fasilitè							x		x				x		
	Piblisite	500	Kominikatè															x
Kanpay pou anplwaye jèn moun	Enprime	1.800	Administratè															
	Radyo / TV lokal	2.200	Administratè															
Biwo kominal travay	Pèsonèl	6.000	Teknisyen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Ekipman	2.000	Administratè	x	x													
	Lokasyon	0	Administratè	x		x		x		x		x		x		x		x

Menm jan an tou, li rekòmande ke chak moun k'ap travay nan pwojè a devlope **pwòp plan travay** li apa.

P.eg. Plan travay pou mwa me yon teknisyen agrikòl ki gen misyon sipèviz 10 fèm epi fè atelye fòmasyon																				
Aktivite	Jou nan mwa me																			
	1	2	5	6	7	8	12	13	14	15	16	19	20	21	22	23	24	27	28	29
Vizit nan fèm n° 1	x									x										
Vizit nan fèm n° 2		x										x								
Vizit nan fèm n° 3			x										x							
Vizit nan fèm n° 4				x										x						
Vizit nan fèm n° 5					x										x					
Vizit nan fèm n° 6						x										x				
Vizit nan fèm n° 7							x										x			
Vizit nan fèm n° 8								x										x		
Vizit nan fèm n° 9										x									x	

Objektif yon bon sistèm swivi se:

- Fasilite endikatè byen bonè sou pwogrè yo, oswa sou mank pwogrè, nan rive jwenn objektif yo ak nan rive jwenn rezilta yo.
- Depi nou fin idantifye epi evalye pwoblèm ki kapab prezante yo, nou pral kapab pran mezi pou korije ki nesèsè yo, nan kreyasyon an ak nan egzekisyon an, nan lide pou kalite rezilta yo vin pi bon.
- Pèmèt ou ranfòse rezilta pozitif yo, konsa ou kapab mete yon sistèm pou "bon pratik" yo epi pran yo kòm egzanp pou lòt aksyon pi devan.
- Pèmèt ou detèmine si pwojè a, jan'l ye a, san wete san mete, toujou rete enpòtan oswa si li pèdi enpòtans li.
- Ede idantifye ak ajiste distribisyon responsablite yo epi ankouraje aprantisaj.
- Ede ranfòse kapasite swivi ak evalyasyon La Meri yo.

Endikatè yo se youn nan baz sistèm swivi a, paske lè yo byen mezire yo pèmèt nou wè nivo pwogrè ki reyalize nan fè pwojè a. Se poutèt sa, li enpòtan pou genyen yon bon sistèm endikatè, epi an menm tan n'ap defini yo nan pati kote n'ap ekri pwojè a, li rekòmande ke se sistèm swivi a menm ki fikse moman pou revize yo detanzantan, gras a **sous verifikasyon** yo.

Swivi se yon pwosesis aprantisaj eksperyans pou jwenn pi bon rezilta nan pwojè yo. Plis gen gwoup ki enplike ladan'l k'ap benefisye enfòmasyon sa a, epi plis nou pataje pwosesis sa a, se plis enpak li ap gwo. Piblikasyon rechèch la ak rezilta yo se youn pati enpòtan swivi a epi li pa fini avèk divès rapò swivi yo, men pito se youn pwosesis ki dwe fèt san rete. Se poutèt sa, li rekòmande anpil pou tabli kòm youn pati nan pwojè a mekanis ki pral pèmèt nou pataje ak analize enfòmasyon yo, epi pou fè chanjman oswa pote koreksyon ki nesèsè nan tèt ansanm. Mekanis sa a, se youn **komisyon swivi** ki pral aplike li, moun ki ladan'l yo ap varye dapre patisipan yo nan pwojè a, epi direksyon pwojè a pral gen pou bay li enfòmasyon regilyèman epi san fè mank.

Aprè chak revizyon gen youn **rapò swivi pwojè a** ki dwe fèt, ki gan ladan rekòmandasyon ki konsène li yo. Nan fen pwojè a, gen youn **rapò final**, teknik, ak ekonomik ki dwe fèt. Pati teknik la dwe eksplike nan ki pwèn yo rive jwenn objektif yo ak rezilta yo. Pati ekonomik la dwe bay enfòmasyon an detay sou jistifikasyon finansye pwojè a, li rekòmande pou fè youn kontwòl kontabilite ak finansye.

5.3 Evalyasyon

Evalyasyon se youn fonksyon ki pèmèt fè youn apresyasyon, ki pi sistematik ak objektif ke posib, sou youn pwojè k'ap fèt oswa ki fin fèt, youn pwogram oswa youn seri liy aksyon, kreyasyon li, egzekisyon li ak rezilta li. Bi li se detèmine **enpòtans** objektif yo ak degre reyisit yo, **efisyans** nan sa yo rele devlopman, **efikasite** li, **enpak** li ak **vyabilite** li. Youn evalyasyon dwe bay enfòmasyon ki vre epi itil pou kenbe tout leson yo aprann yo pou lòt entèvansyon alavni.

Pou fè youn evalyasyon yo mezire:

- **Efisyans**: Li konsène analiz rezilta yo parapò avèk efò ki fèt la, sa vle di kouman entran yo vin transfòme an rezilta ekonomik. Li egzamine si yo ta kapab jwenn menm rezilta sa yo avèk mwens depans oswa mwens efò.
- **Efikasite**: Nan ki pwèn yo rive jwenn objektif espesifik la; si yo ka espere ke sa rive sou baz rezilta pwojè a.
- **Enpak**: Tout chanjman ak efè pozitif ak negatif pwojè a, kit yo te planifye oswa yo rive sanzatann, ki analize parapò ak moun kap jwenn benefis yo ak lòt moun sa deranje yo.
- **Enpòtans**: Nan ki pwèn pwojè a jistifye parapò avèk priyorite devlopman yo.
- **Vyabilite**: Se youn analiz pou detèmine nan ki pwèn efè pozitif yo ap kontinye apre pwojè a fin fèt.

P.eg. Yon pwojè dlo potab.

Li te **efisyan** si yo te kalkile li kòm sa dwa epi ekipman yo te achte nan bon pri; si li te fèt byen vit epi li pa't nesèsè anplwaye anpil moun; si salè yo te jis, men pa twò wo.

Li te **efikas** si popilasyon an bwè dlo potab sèlman epi maladi gastwoentestinal yo diminye; si distribisyon dlo a ase pou demann lan, epi popilasyon an jwenn dlo pandan tout ane a.

Li gen yon **enpak pozitif** ke yo pa't prevwa, apati òganizasyon kominote a pou fè pwojè sa a, gen lòt aksyon ak pwojè ki kreye.

Li gen yon **enpak negatif** ke yo pa't prevwa si gen ti ma dlo ki fòme arebò sous yo, ki vin tounen yon kote marengwen ap kale.

Li te **enpòtan** si dlo potab te yon bezwen nesèsè epi toujou rete yon bezwen nesèsè pou popilasyon an.

Li ekonomikman **vyab** si depans fonksyonman yo kouvri epi si pwojè a pèmèt ase lajan rantre nan kès pou reparasyon ak ranplasman ki nesèsè yo; enstitisyonèlman, si gen yon komite dlo k'ap jere sistèm nan kòm sa dwa; sosyalman, si kominote a aksepte li epi sityasyon moun ki pi mal yo nan kominote a vin pi bon; teknikman, si operasyon ak antretyen an fasil pou fèt epi si yo rive jwenn pyès derechanj san pwoblèm; epi nan nivo anviwònman an, si sous dlo ki anba tè yo pap fin seche epi dlo sal pap kontamine yo.

5.4 Vyabilite

Yon pwojè vyab lè li ka itil gwoup yo vize a sou yon peryòd tan ki long, menm lè li fini. Vyabilite yon pwojè se yon kondisyon endispansab pou nenpòt pwojè devlopman, paske si bagay ki fèt yo pa dirab li pa posib pou avanse nan yon etap pi wo nan devlopman an.

Vyabilite yon pwojè pral depann, sitou, si wi oswa non enpak pozitif la jistifye envèstisman ki nesèsè yo epi si kominote lokal la bay pwojè a ase enpòtans pou li dakò pou bay ti kal resous li genyen yo pou kontinye li.

Vyabilite yon pwojè dwe analize depi nan faz idantifikasyon an, nan analiz altènativ yo, sa ki ka lakòz kèk chanjman nan lojik entèvansyon an, ajoute rezilta oswa aktivite, ogmante kantite faktè ekstèn oswa mande etid espesyalize. Li ta dwe analize tou nan faz egzekisyon ak swivi an, pou ka wè si sa nesèsè pou fè chanjman depi nan ekri pwojè a. Nan pati evalyasyon an se youn nan 5 endikatè ke yo mezire yo.

Faktè ki nesèsè pou vyabilite yon pwojè se: **politik sipò yo, kapasite enstitisyonèl ak jesyon, faktè ekonomik ak finansye yo, teknoloji** ki pi bon an, **aspè sosyo-kiltirèl** yo epi **anviwònman** an.

P.eg. Sant fòmasyon kominal pou jèn moun ki pa gen anpil lajan epi ki pap travay: li pa vyav.

Sant lan te fè jèn yo peye yon frè pou kou ke li te bay yo, men te gen sèlman demann pou enfòmasyon, pat geyen pou elekrisite nan kay, mekanik otomobil, ak soudi. Anplis de sa, frè yo te piti anpil paske Sant lan te fèt pou jèn ki pa gen anpil mwayen, kidonk se apèn si yo te kapab peye salè pwofesè yo avèk kòb sa. Apre yon tan, fòk yo te ranplase òdinatè yo, ki te vin pase mòd, pou sèl atelye ki te gen demann pou li a, men pa te gen lajan pou sa, se sa ki fè atelye a pa't vyab. Yo te rive "sove" atelye a paske yo te jwenn sipò enstitisyonèl ki te pèmèt kouvri defisi a, epitou yo te oblije ogmante frè yo, men sa te lakòz yo pa't kapab aksepte jèn moun ki pa gen anpil lajan yo ke atelye a te vize an premye yo.

Pou evalyasyon pwojè yo, yo pwopoze 6 faktè vyabilite, ki rezime anba a:

5.4.1. Politik sipò

Si se yon pwojè koperasyon entènasyonal, li dwe toujou opere nan anviwònman politik devlopman peyi kap jwenn benefis la, kidonk, angajman sipò yo se yon kondisyon alavans ki nesèsè pou vyabilité li. Menm jan tou, si se yon pwojè devlopman lokal, li dwe aliyen li oswa ajiste li avèk politik kominal la, oswa, si sa aplikab, avèk direktiv La Meri.

Nan pati planifikasyon an li nesèsè pou verifye si objektif jeneral pwojè a se yon pati nan priyorite kominal yo epi nan ki pwen gen volonte ak kapasite pou founi resous ki nesèsè yo pou bagay ki fèt yo ka dirab. Kòm politik lokal yo kapab chanje ofiramezi tan ap pase, li nesèsè pou fè yon swivi sou yo epi mete ladan ajisteman ki dwe fèt yo si sa nesèsè.

Men kèk nan pwen ke yo kapab etidye nan analiz politik sipò yo:

a) Priyorite.

- Korespondans ant priyorite pwomotè pwojè a ak moun kap jwenn benefis yo.
- Degre sipò ke pwojè a genyen.
 - Sipò lis depans.
 - Politik pri ak sibvansyon.
 - Politik kredi.
 - Politik salè ak pèsònèl.
 - Politik kominal, rejyonal ak nasyonal.
 - Priyorite chak sektè (edikasyon, sante, agrikilti, etc.).
- Chanjman nan priyorite yo: kijan yo aji sou pwojè a?

b) Enplikasyon ak angajman.

- Degre antant sou objektif yo.
- Sipò òganizasyon ki enpòtan (politik, piblik oswa sektè prive).
- Volonte pou founi resous: (finansye, pèsònèl oswa lòt kalite)

5.4.2. Aspè enstitisyonèl

Men kèk nan pwen ke yo kapab etidye nan analiz aspè enstitisyonèl yo:

a) Relasyon ant enstitisyon yo.

- Èske pwojè a baze sou enstitisyon ki deja egziste yo?
- Èske pwojè a vle di kreyasyon nouvo enstitisyon paralèl, kidonk depans anplis?
- Èske pwojè a kontribye nan chanjman nan divizyon travay pami enstitisyon ki deja egziste yo? Pa egzanp, plis desantralizasyon?

b) Devlopman enstitisyonèl entèn.

- Èske investisman yo ale avèk kapasite egzekisyon ki egziste deja a?

c) Kreyasyon ak ranfòsman enstitisyonèl ki prevwa pou bezwen yo sou plizyè lane

- Èske yo byen chwazi enstitisyon ki pou fè pwojè a avèk travay ki dwe fèt yo?
- Èske yo te konsidere faktè enstitisyonèl espesifik tankou estrikti, lidèchip, estaf sipò teknik, jesyon transparan nan finans ak lòt konpetans?
- Èske yo te enplike ladan lòt enstitisyon lokal ki dispoze pou pote kontribisyon yo?

5.4.3. Aspè finansye ak ekonomik

Men kèk nan pwèn ke yo kapab etidye nan analiz aspè ekonomik ak finansye yo:

- a) Vyabilite Finansye.
Èske gen ase lajan pou kouvri depans pou antretyen lè pwojè a fini?
 - Depans fonksyonman, antretyen ak amòtisman.
 - Don ak kredi ki disponib.
 - Pri pou ka rantrè lajan ou depans a (rekouvremen, frè pou sèvis piblik, etc.)
- b) Pri - efikasite.
Èske yo te kapab jwenn rezilta yo pou pi bon mache?
 - Pri pwojè a avèk sak ladan l yo li yo.
 - Lòt mwayen ki te genyen pou fè menm travay yo epi pri yo te ka koute.
 - Pri pou menm kalite pwojè yo lòt kote.
- c) Pri-benefis.
Èske yo ka jistifye pri pwojè a koute parapò avèk benefis yo?
 - Byen ak sèvis pwojè a pwodwi.
 - Ekonomi travay.
 - Benefis sosyal pwojè a pote.

5.4.4. Teknoloji

Men kèk nan pwèn ke yo kapab etidye nan analiz teknoloji a:

- a) Bezwen debaz.
 - Èske yo itilize teknoloji pou satisfè bezwen debaz yo?
- b) Devlopman faktè prodiksyon yo.
 - Èske yo itilize faktè pwodiksyon lokal?
 - Èske yo kreye nouvo travay?
 - Èske yo fè lajan epi èske yo sere li?
 - Èske yo ekonomize oswa pwodwi resous oswa enèji?
 - Èske rezilta a se teknoloji ki pi bon an?
 - Èske li reprezante yon devlopman teknolojik ki mennen nan yon nivo teknolojik ki pi avanse?
 - Èske li kontribye nan ogmantasyon kapasite pwodiktif lan ofiramezi tan ap pase?
- c) Relasyon estriktirèl nan sosyete a
 - Èske teknoloji ke yo te chwazi a kontribye pou plis endepandans?
 - Èske li ede diminye inegalite nan sa ki rele konesans ak kapasite teknolojik?
- d) Konpatibilite kiltirèl
 - Èske teknoloji ke yo te chwazi a kontribye nan itilizasyon tradisyon ki deja egziste oswa li baze sou yo?
 - Èske li konpatib avèk eleman ak modèl ki gen anpil valè nan kilti lokal ak nasyonal la?
 - Èske yo sèvi avèk yo?
- e) Devlopman imen
 - Èske li fè moun yo gen aktivite kreyatif?
 - Èske li ede moun sòti nan travay anba represyon, travay di san nesosite, travay ki gen danje ladan oswa travay woutin?
- f) Ekilib ekolojik
 - Èske li diminye eksplwatasyon reous yo epi anpeche kontaminasyon, atravè itilizasyon resous renouvlab, resiklaj ak apwòch ekolojik?
 - Èske li ankouraje divèsite nan ekosistèm lan, yon pi bon ekilib, epi rediksyon vilnerabilite?

5.4.5. Aspè sosyo-kiltirèl

Men kèk nan pwèn ke yo kapab etidye nan analiz aspè sosyo-kiltirèl yo:

- a) Faktè sosyo-kiltirèl jeneral.
 - Òganizasyon ekonomik. Nati ak baz resous yo, pandan n'ap konsantre sou pwòp solisyon popilasyon an pou òganize pwodiksyon ak distribisyon pwodwi ke yo konsidere kòm bezwen nesèsè epi ki pote benefis pou yo.
 - Òganizasyon sosyal: Respè akò sosyal yo, ki gen ladan sistèm maryaj, paran, fanmi ak estati.
 - Òganizasyon politik: Relasyon entèn sou pouvwa, konfli enterè, estrikti pouvwa a nan plizyè nivo.
 - Kosmoloji: Kisa nou dwe konnen sou lavi ak lanmò, pwogrè ak devlopman. Pwovèb yo gen abitid anplwaye.
- b) Karakteristik moun kap jwenn benefis yo ke yo dwe pran an konsiderasyon.
 - Konesans, ladrès, teknik ak resous.
 - Pwòp objektif yo, priyorite yo, chwa valè yo, etc.
 - Nan ki mezi chanjman yo ka fèt nan kondisyon sosyo-kiltirèl ki egziste yo.
 - Tansyon ak konfli konsènan sèks, estati, laj, klas, etni, relijyon, etc.
- c) Òganizasyon ak direksyon pwojè a.
 - Etid alavans ak swivi ki santre sou aspè sosyo-kiltirèl yo.
 - Relasyon ant moun k'ap travay nan pwojè a ak moun kap jwenn benefis yo parapò avèk adaptasyon kiltirèl la epi volonte pou chanjman ki egziste.

5.4.6. Konsiderasyon sou anviwònman an

Men kèk nan pwèn ke yo kapab etidye nan analiz aspè anviwònman an:

- a) Efè sou:
 - Anviwònman natirèl la.
 - Baz resous natirèl yo.
 - Jesyon resous natirèl yo alavni.
 - Anviwònman ke moun kreye ak eleman li yo.
 - Sante popilasyon an.
- b) Atansyon a anviwònman ki frajil anpil yo:
 - Tè ki fasil pou gen ewozyon, pou vin sale oswa inonde.
 - Zòn ki fasil pou tounen dezè.
 - Zòn kote ki gen anpil imidite.
 - Rakbwa twopikal kote lapli tonbe anpil.
 - Zòn bò lanmè, ti zile, resif, mangròv, etc.
 - Ras bèt ak plant (ak biyotòp yo) ki an danje.
 - Peyizaj natirèl ak kiltirèl ki pa gen parèy oswa ki gen anpil valè estetik, istorik, akeyolojik, kiltirèl ak syantifik.
 - Zòn ki gen anpil enpòtans pou gwoup etnik ki vilnerab yo.

c) Enpak enpòtan sou anviwònman an:

- Chanje anpil itilizasyon resous renouvlab yo.
- Chanje metòd tradisyonèl nan agrikilti oswa lapèch.
- Ekplwatasyon resous dlo yo.
- Ekstraksyon ak eksplwatasyon resous mineral yo.
- Aktivite endistriyèl ki pote kontaminasyon.
- Move jesyon ak move itilizasyon resous yo.

5.4.7. Enkòporasyon pèspektiv sèks

Nan dènye ane ki sòt pase yo, yo kòmanse enkòpore sèks nan jesyon pwojè devlopman yo kòm yon liy aksyon transvèsal. Pou konprann pèspektiv sèks la, li nesèsè pou konprann relasyon ki egziste ant sa yo rele binòm pati jenital - sèks, pafwa yo konfonn tèm sa yo. **Pati jenital** se yon kondisyon òganik ki tabli diferans byolojik ant gason ak fanm. **Sèks** se tout karakteristik ak atribi sosyal ki defini yon fòm diferan nan konpòtman, aptitud, wòl ak fonksyon pou gason ak fanm. Natirèlman evalyasyon sosyal karakteristik sa yo ak atribi yo diferan tou.

Pèspektiv sèks pa sèlman mete an kesyon yon modèl, men li bay yon pwopozisyon pou chanjman. Yon kote, li montre yon sitiyasyon klè inegalite enjis, yon lòt kote, li bay chenn pou konmansman yon mouvman transfòmasyon sosyal. Mouvman sa a gen ladan:

- **Bezwen pratik chak sèks**, ki se sèlman satisfaksyon bezwen debaz fanm yo.
- **Bezwen estratejik chak sèks**, ki konsantre sou abolisyon divizyon seksyèl nan travay; rediksyon chay responsabilite fanm yo ak leve timoun yo; eliminasyon tout fòm diskriminasyon enstitisyonnalize tankou sa ki gen rapò avèk dwa pwopriyete sou tè; etablisman egalite politik ant gason ak fanm; pou site sa sèlman.

Lè yo rekonèt depandans fanm yo sa pa pral sèlman vle di satisfaksyon bezwen debaz yo, men se yon angajman pou transfòmasyon sosyal. Pi bon mwayen pou rive jwenn sa, se kòmanse avèk yon etid sou wòl sosyal, gason ak fanm.

Wòl repwodiksyon an se yon karakteristik ki pale sou tout travay nan kay ak responsablite pou leve timoun, netwaye kay epi fè timoun. Tan ki pase nan jwe wòl sa a pa konsidere kòm yon travay tout bon. Se poutèt sa, yo pa resevwa nonplis okenn salè pou li, menm si se yon travay ki mande anpil mendèv epi ki pran anpil tan. Wòl sa a se fanm ak tifi ki ranpli li.

Definisyon **wòl pwodiktif** la se, pwodiksyon byen ak sèvis. Si anjeneral chema pou pèfòmans wòl repwodiktif la se nan kay la oswa espas prive, nan ka sa a, se mache a. Nan koutim yo, se gason ki ranpli wòl sa a, men jounen jodi a li pataje, menm si toujou gen yon divizyon nan aktivite ki asosye ak gason epi ak fanm. Travay pwodiktif fanm yo mwens vizib epi yo bay li mwens valè.

Wòl sosyo-kiltirèl oswa kominotè se tout aktivite, sosyal ak politik, ki fèt pou kominote a gen yon lavi miyò. Se nan nivo piblik ke li devlope, anjeneral nan yon fason òganize.

Pèspektif sèks la pote kèk fòmil estratejik pou transfòme wòl sosyal yo. Nan ka wòl repwodiktif yo, objektif la se reyalize distribisyon reyèl epi efikas tout travay ak responsablite yo. Nan ka wòl pwodiktif la li menm, objektif la santre sou yon salè ki se menm pou gason ak fanm. Epi pou fini, pou wòl sosyo-kiltirèl la oswa kominotè a, youn nan objektif yo se pral bay fanm yo dwa grandèt majè yo epitou ankouraje fanm yo pou egzèsè pouvwa.

Pou fini, pèspektiv sèks la bay yon nouvo fason pou gade epi panse sou pwosesis sosyal la, an menm tan lap ede nan tabli yon nouvo metòd nan travay sosyal. Ki vle di, li rekonèt fanm ak gason kòm ajan chanjman; li rekonèt divèsite ki egziste nan demand ak bezwen yo; li ankouraje pou pran pouvwa yon fason endividyèl ak kolektif; epitou li pèmèt mete kanpe yon nouvo pèspektiv nan jesyon etap pwojè devlopman yo.

Enstitisyonalizasyon transvèsal sèks nan nivo kominal¹ (DEMUCA: 2000) se plis pase kreye yon biwo fanm oswa ke La Meri anplwaye yon espesyalis nan zafè sèks; nou dwe travay pou mete pèspektiv sa a nan tout politik, pwogram ak sèvis kominal yo.

Politik lokal yo se kèk deklarasyon alekri ke moun fè nan tèt ansanm, ki gide epi ki angaje aksyon komin nan yon fason planifye ak sistematik, pou rive genyen egalite nan opòtinite ki prezante yo, sa vle di, ke gason ak fanm ap gen menm kondisyon pou yo egzèse dwa yo. Pou ekri **politik ki gen yon pèspektiv sèks nan Meri yo**, li nesèsè pou genyen:

- Kapasite** teknik pou ekri politik sou sèks (nòmalize epi règleman).
- Koòdone epi kontwòle **aplikasyon** politik sa yo.
- Travay nan tèt kole** avèk Ministè Fanm oswa mekanis nasyonal pou zafè sèks ak sistèm planifikasyon an.
- Akò** ant La Meri ak sosyete sivil la.
- Angajman** fòmèl Konsèy Kominal la.
- Fòk politik sa yo vin tounen **pwodwi**, rezilta ak mwayen: lwa, règ, pwosedi, règleman, direktiv, mekanis enfòmasyon ak rechèch, metòd, liv enstrisksyon, gid ak enstriksyon, asistans teknik, resous imen ak finansye, ranfòsman ak refòm enstitisyonèl, edikasyon ak konsyans sitwayen, pou site sa yo sèlman.

Enkòpore yon pèspektiv sèks nan pwojè ak pwosesis devlopman lokal yo, vle di tou ke gen kèk pratik sosyo-kiltirèl nou dwe evite, nan lide pou fanm yo ka reprezante pwòp enterè pa yo epitou pou yo ka egzèse tout dwa yo kòm sitwayen:

- Envizib**: lè yo pa rekonèt reyalyte fanm yo, kontribisyon yo, istwa yo, epi lè yo sèvi avèk yon langaj diskriminatwa kote fanm pa ladan.
- Eksklizyon**: lè demand espesifik fanm yo pa enkòpore, oswa lè fanm yo pa prezan nan espas patisipasyon yo.
- Sibòdinasyon**: lè yo konsidere se lòt moun ki pou reprezante enterè fanm yo paske yo manke kapasite oswa pouvwa.
- Seksis**: lè yo konsidere ke fanm ak gason ta dwe rete nan wòl ak nan espas ke sosyete a defini pou yo chak.

Pèspektiv sèks la pa ankouraje aplikasyon okenn pwosesis apa pou jere yon pwojè oswa yon gouvènman, men pito enkòporasyon nan metòd ak apwòch jeneral yo, tout kategori ak enstriman ki nesèsè pou wè reyalyte a nan yon fason ki pi jis. Nan sans sa a, yo konsidere ke aspè sa yo **nesèsè pou enstitisyonalizasyon pèspektiv sèks la nan gouvènman lokal yo**:

- Montre divèsite ki egziste pami** sitwayen yo nan fè yon dyagnostik ki separe pa sèks, sèvi avèk yon langaj ki mete ni gason ni fanm ladan, rekonèt etap istorik ki enpòtan pou fanm yo, etc.
- Montre epi **enkòpore bezwen** ak demand espesifik divès gwoup yo, espesyalman sila yo ke yo abitye mete deyò yo tankou fanm yo. Sa a ap kapab fèt pa lantremiz analiz efè yo ki separe pou gason ak pou fanm, analiz prensipal pwoblèm ki genyen nan yon katye oswa nan yon sektè, analiz aksè ak kontwòl fanm nan resous yo ak benefis devlopman yo, epi fè ke aksyon pozitif yo vin tounen yon reyalyte, sa vle di, sila yo ki ankouraje oswa mete devan pwoblèm ak pwojè fanm yo pou korije eskliyon istorik la epi kraze tout inegalite ant sèks.
- Enkòpore kèk aksyon espesifik** pou kapab si ke fanm yo ap patisipe nan komite katye yo ak nan gouvènman lokal yo, paske gen yon eskliyon kap pèsiste nan nivo sa a, pandan ke n'ap envite moun pou vin patisipe nan moman ki pi bon pou fanm yo, sipò pou okipe timoun yo, ankouraje patisipasyon egale nan asanble yo, komite yo, tab yo ak lòt espas yo. Nan sans sa a, li rekòmande pou rezève yon kantite minimòm pou patisipasyon fanm yo, nan lide pou ankouraje lidèchip yo ak prezans dirèk yo nan espas pou pran desizyon yo.

¹ Tèks sa a sòti nan liv "Enklizyon Pèspektif Sèks nan Jesyon Minisipal", se Fondasyon DEMUCA ki pibliye li, e nou di li mèsi pou kontribisyon li nan liv sa a.

P.eg. Li ka bon pou nou poze kesyon sa yo lè n'ap fè yon analiz sèks:

Wòl chak Sèks: Ki moun ki jwe ki wòl nan fanmi an avèk nan sosyete a?

Divizyon Travay: Ki moun ki fè kisa?

Aksè ak kontwòl resous yo: Ki moun ki gen kisa?

Pozisyon sosyo-politik: Ki pozisyon fanm nan sosyete a parapò avèk gason?

Faktè enfliyans: Ki faktè ki enfliyanse sityasyon sèks?

Bezwen pratik ak enterè estratejik sèks: Ki moun ki gen ki kalite bezwen?

Kapasite enstitisyonèl sèks: Nan ki pwèn enstitisyon an sansib sou bezwen sèks?

Benefis pwojè a: Ki moun ki resevwa kisa nan pwojè devlopman yo?

Politik nasyonal ak lokal konsènan fanm, sèks ak devlopman: Nan ki kad politik pwojè a ap fonksyone?

Patisipasyon: Ki moun ki patisipe epi kijan?

Men kesyon kle ke yo dwe reponn nan kad **patisipasyon fanm yo:**

- Ki modèl patisipasyon ki aplike?
- Kiyès ki patisipan yo?
- Èske patisipasyon an bon pou pati ki konsène yo?
- Kisa ki ka fèt pou ogmante patisipasyon fanm yo?

Nan lide pou ogmante patisipasyon fanm yo, anjeneral yo rekòmande, kit pwojè yo te planifye avèk yon pèspektiv sèks oswa yo pat planifye avèk li, li ta bon pou analize eleman sa yo:

- Si fanm yo te patisipe pou kont yo oswa pou reprezante kèk òganizasyon fanm.
- Pousantaj yo te reprezante pami tout moun ki t'ap patisipe yo.
- Si yo te bay yo espas oswa sipò espesyal pou pale sou enterè yo.
- Si yo te kontinye pwosesis konsilyasyon ant enterè divèjan gason ak fanm.
- Si yo te fè konsiderasyon kiltirèl pou kominote ki konsène a pou patisipasyon fanm yo.
- Si yo te fè aktivite espesyal pou bay gwoup fanm yo fòmasyon, tankou: alfabetizasyon, teknik dyalòg, negosyasyon ak lidèchip, fòmasyon nan plizyè kalite sijè, pou site sa yo sèlman.
- Si yo te konsidere si wi oswa non pwojè a gen yon enfliyans sou sityasyon gason oswa fanm ki pi pòv yo.

Zouti ke yo rekòmande pou aplike pou analize patisipasyon fanm yo nan etap yon pwojè, gen rapò avèk kesyon sa yo:

- Nan ki nivo gason ak fanm nan gwoup ke yo vize a patisipe nan desizyon k'ap pran konsènan pwojè a?
- Kiyès ki kontribye nan mendèv – peye oswa pa peye – resous finansye ak materyèl?
- Ki enfliyans aktivite pwojè yo genyen sou gason ak fanm nan diferan gwoup sosyal?
- Kiyès ki tire benefis nan rezilta yo atann ke pwojè a ap pote?
- Kiyès ki gen aksè ak kontwòl sou ki kalite resous ak fasilite?
- Kiyès ki responsab pou kontinye aktivite pwojè yo (dirabilite)?
- Èske yo te pran an konsiderasyon si tout pati yo gen kapasite pou yo patisipe: tan, resous, kalifikasyon, pouvwwa pou pran desizyon, etc.?
- Èske te gen bon jan komunikasyon, pataj enfòmasyon ak sansibilizasyon pou sipòte pwosesis patisipasyon an?

6. Anèks

1) Pwopozisyon yon direktiv pou dokiman ki prezante pwojè a

YON PWOJÈ KI PREZANTE NAN DIS ETAP

1. DONE POU PREZANTE PWOJÈ A

- 1.1. Tit Pwojè a.
- 1.2. Dat preparasyon Dokiman an.
- 1.3. Òganis k'ap prezante Pwojè a ak òganis ke y'ap prezante Pwojè a.
- 1.4. Dat kòmansman ak dat fen.

2. FINANSMAN TOTAL

Prezante lis depans global la ak lis depans an detay la bay òganis yo k'ap finanse pwojè a.

3. DESKRIPSYON REZIME PWOJÈ A

Seksyon sa a dwe prezante yon ti rezime tou kout ki pou pèmèt yo byen konprann pwojè a an general epi li dwe gen ladan tout eleman ak done ki enpòtan nan pwojè a. Deskripsyon rezime sa a dwe prezante dapre chema kad lojik la, ki gen ladan objektif ak rezilta yo, endikatè ak prensipal faktè ekstèn oswa kondisyon yo. Epitou li dwe eksplike klèman pou ki moun aksyon an ap fèt, li dwe deklare epi di ki kantite moun kap jwenn benefis yo ak kote yo rete.

4. SITIYASYON AK ANALIZ SITIYASYON AN

- 4.1. Sitiyasyon ak Istorik.
- 4.2. Deskripsyon moun kap jwenn benefis yo ak lòt aktè k'ap patisipe yo.
Prensipalman yo pral fè konsiderasyon sou moun kap jwenn benefis yo, moun k'ap patisipe yo (oswa patnè yo) ak lòt patnè nan pwosisyon espesifik devlopman kote yo vle entèvi an. Li enpòtan pou konnen enterè chak pati yo, vizyon yo ak relasyon ki genyen nan mitan yo.
- 4.3. Prensipal pwoblèm ke yo detekte.
Nou dwe fè kòmantè sou prensipal pwoblèm yo detekte nan reyalyte ke yo vle chanje a, relasyon li yo epi pwosedi ke yo swiv pou detekte li. Li rekòmande pou prepare yon pye bwa pwoblèm kote yo pral devwale aklè relasyon kòz ak efè ant diferan pwoblèm yo idantifye yo.
- 4.4. Analiz objektif yo.
- 4.5. Analiz altènativ yo ak jistifikasyon entèkansyon ke yo chwazi a.

5. LOJIK ENTÈKANSYON AN

Pou garanti koyerans andedan pwojè a, li nesèsè pou konekte sekans lojik la ant aktivite yo, rezilta yo ak objektif yo, pou kapab rive jwenn relasyon sa a: avèk mwayen yo (moun, teknik ak materyèl) yo egzekite aktivite epi avèk aktivite sa yo nou rive jwenn rezilta yo. Rezilta nou rive jwenn yo dwe mennen nan objektif espesifik la, ki kontribye pou rive jwenn objektif jeneral la. Objektif yo ak rezilta yo dwe prezante kòm si yo te deja rive jwenn yo (nan patisipasyon).

- 5.1. Objektif jeneral.
- 5.2. Rezilta ke yo atann.
- 5.3. Aktivite ke yo planifye.
- 5.4. Matris planifikasyon (lojik entèkansyon, endikatè o.v., sous verifikasyon ak faktè ekstèn).

6. PWOGRAMASYON, LIS DEPANS AK PLAN EGZEKISYON

- 6.1. Kalandriye aktivite yo.
Sou baz yon vizyon chak ane oswa plizyè fwa nan ane a, aktivite ki prezante pi wo yo dwe detaye, nou dwe mete dat (semèn oswa mwa) kote yo pral fè yo a. Nan premye kolòn nan yo fè relasyon ant tout aktivite yo epi nan kolòn apre yo nou dwe espesifye, pandan n'ap mete yon «X», nan ki moman yo pral reyalize yo pandan pwojè a ap fèt.
- 6.2. Lis depans detaye
Nou dwe prezante yon lis depans detaye pou chak eleman ak pou chak donatè. Eleman yo pral divize an: 1) depans dirèk oswa depans nesèsè pou demare ak fè pwojè a, 11) resous imen (pèsonèl), 12) depans nòmal pou byen ak sèvis antreten ekipman ak materyèl, 13) vwajaj ak sejou, 14) envestisman, 15) fon woulman (kredi), 16) enfrastruktir ak lòt, dapre estrikti pwojè a, 17) fòmasyon, kou fòmasyon, etc. Epi (2) depans endirèk yo, sila yo ki pa dirèkteman andedan finansman pou fè pwojè a: (21) depans pou ekri pwojè a epi pou swivi ak evalyasyon, lè sa nesèsè. Seksyon «Lòt depans» lan fèt pou mete tout dekesman ki pa prevwa nan eleman ki anwo yo epi yo dwe espesifye yo pou chak konpozant. Eleman depans ki p'at prevwa yo akseptab sèlman si yo demontre ke depans sa yo gen rapò klèman avèk endikatè risk yo, epi li nesèsè pou espesifye nan kisa yo pral sèvi nan pwojè a si sitiyasyon risk la pa rive prezante.
- 6.3. Plan egzekisyon
Si se yon sibvansyon, presize òganis kap jwenn benefis yo, kantite lajan ak lis depans yo, poukisa yo bay li, dat limit pou sibvansyon an epi jistifikasyon ak lòt kondisyon.
- 6.4. Pwosedi òganizasyon entèn.
Nan pati sa a nou dwe deklare òganizasyon pèsonèl ki angaje nan pwojè a, tout enstitisyon ki enplike nan egzekisyon li ak distribisyon responsablite yo, pandan n'ap prezante yon òganigram, si sa posib.

7. ETID VYABILITE/DIRABILITE

Etid vyabilite a pèmèt pou gen done ki nesèsè yo pou jwenn enfòmasyon sou posiblite ke rezilta pwojè a konsève alavni apre fen pwojè a. Vyabilite yon pwojè chita sou kèk faktè devlopman ke nou te deja konsidere nan paj anvan yo:

- 7.1. Politik sipò.
- 7.2. Aspè enstitisyonèl.
- 7.3. Aspè sosyo-kiltirèl.
- 7.4. Pèspektiv sèks.
- 7.5. Faktè teknolojik.
- 7.6. Faktè anviwònman.
- 7.7. Faktè ekonomik -finansye.

8. PWOSEDI JESYON APRE FEN PWOJÈ A EPI FÒM TRANSFÈ KI PREVWA

Yo dwe analize, yon fason byen espesifik epi konplè, pwosedi yo dwe swiv pou transfere responsablite ak pwopriyete pwojè a lè li fini, yo dwe eksplike transfè byen imobilye, byen ak ekipman ke yo achte, epitou ki sa yo pral fè avèk byen imobilye yo, dwa apwopriyasyon ak pwopriyete. Yo mande tou yon kòmantè sou òganis ki pral pran pwopriyete a ak responsablite pou antreten ak / oswa jesyon an.

9. KONEKSYON AVÈK POLITIK DEVLOPMAN LA MERI A

Nou dwe endike ki koneksyon pwojè a ofri avèk estrateji kominal pou devlopman an, pandan n'ap deklare relasyon li ta kapab genyen avèk lòt pwogram lokal.

10. ANÈKS

Nou dwe prezante tout dokiman ofisyèl ki te sèvi pou jistifye pwopozisyon an avèk tout lòt dokiman enpòtan yo.

2) Ka pratik

Ka 1: Vallegrande

Vallegrande se yon komin peyizan, li lwen gwo vil ki nan zòn nan. Popilasyon an vin ogmante anpil. Zòn nan gen yon tanperati ki pa ni twò cho ni twò frèt, sa ki fè ke li bon pou aktivite agrikòl. Anpil kiltivatè fè pati yon Asosyasyon ki defann enterè yo. “Manje pou Pòv” (*Food for the Poor*) te travay avèk Association Ti Kiltivatè sa a nan plizyè pwojè pandan dènye tan sa yo.

Ti kiltivatè Vallegrande yo te wè kijan revni yo tap bese anpil nan dènye tan sa yo. Se poutèt sa, nan zòn sa a yo te sispann kiltive moso tè ki mwens pwodiktif yo epi kèk nan kiltivatè pi jèn yo te al viv lavil. Nan rejyon an ou ka santi ke popilasyon an pa kontan epi moun yo dekouraje toupatou.

Se menm dyagnostik sa a ke teknisyen nan Sèvis Ekstansyon Agrikòl ke Ministè Agrikilti ap fè nan zòn nan te fè.

Sous prensipal revni ti kiltivatè yo sòti nan lavant rekòt tomat yo, paske pa gen okenn lòt sous altènativ pou rantre lajan, menm si rejyon an gen anpil valè istorik avèk bèl peyisaj ki ta ka pèmèt kèk aktivite touristik. Yo pa jwenn tou okenn valè ajoute sòti nan bèl pwodiksyon tradisyonèl yo ke fanm nan rejyon an ap fè.

Revni kiltivatè sa yo te kòmanse ap bese dènye tan sa yo pou plizyè rezon. Premyèman, yo remake ke depans pou pwodiksyon moun sa yo te twò wo epi yo te gen tandans kontinye ogmante. Entran yo (machin, plastik, angrè, etc.) te twò chè, anplis de sa, itilizasyon yo pat bay bon randman, paske moso tè yo pat ase gwo epi ti kiltivatè yo pa gen bon jan konesans pou jere yo.

Nan zòn nan gen kèk founisè materyèl ak machin ki pwofite sityasyon an pou fè anpil benefis. Anplis de sa, fòk nou rekonèt ke gwo nivo enflasyon peyi a te kontribye nan ogmantasyon pri entran sa yo.

Men, yo te konstate ke chak ane k'ap pase rekòt yo te vin pi mal. Dapre yon rapò Delegasyon Ministè Agrikilti a, ke Asosyasyon Ti Kiltivatè Vallegrande dakò avèk li, kòz prensipal move rekòt yo se maladi fitosanite, move itilizasyon teknik pwodiksyon yo avèk tè yo ke yo fin souse tout ti eleman nitritif ki te ladan yo.

Yo te di tou ke rate dlo te youn nan rezon ki eksplike move randman nou te jwenn nan tè kiltive yo. Ti kiltivatè yo pa jwenn bon pwofi poutèt pri lavant pwodwi yo twò ba.

Lavant yo fèt nan menm zòn nan bay kèk entèmedyè angwo, ke nou kapab di ke se yo menm ki finn pa enpoze pri yo. Entèmedyè sa yo fòme yon gwoup ini epi kounye a yo enpòtan anpil pou lavant rekòt tomat yo. Yon bon pati nan kiltivatè yo pa konnen mekanis kouman mache a fonksyone.

Entèmedyè yo jistifye pri ba yo akòz move kominikasyon ki genyen nan rejyon an. Fòk nou di tou ke tomat la pèdi anpil valè nan mache sa yo, akòz te vinn gen twòp tomat kap vann pandan sezon an, tout sa paske vin gen nouvo konpetitè sou mache a. Pou koulye a, yo gen entansyon idantifye epi fè kèk nouvo entèvansyon pou kapab bay gwoup sa a yon lavi miyò, kidonk yo pral fè:

Yon analiz sou tout gwoup ki enplike yo.

Yon analiz sou pwoblèm yo.

Yon analiz sou objektif devlopman yo.

Yon analiz sou altènativ yo.

Matris planifikasyon yon pwojè devlopman.

Ka 2: Montecito

Komin **Montecito** gen tout kalite pwoblèm sosyal ak ekonomik. Sèl sous dlo nan zòn nan se larivyè Curicó, ki fann komin nan. Zòn nan gen yon tanperati twopikal, avèk sezon lapli epi peryòd sechrès. Nan sezon ete, tanperati a konn rive nan 30°C, pandan ke nan sezon ivè tanperati a desann nan 19°C. Nan sezon ete ak otòn se gwo lapli ki konn tonbe.

Aktivite ekonomik prensipal la se agrikilti pou voye a letranje, pwodwi prensipal yo se bannann ak anana. Anplis aktivite agrikòl la gen tè kote yo fè elvaj bèf. Anpil fanmi gen kèk tè kote yo fè kilti pwodwi pou manje lakay yo (pòm detè, pwa, mayi, etc.) avèk kèk bèt (espesyalman bèt volay ak kochon).

Fanm yo anjeneral gen yon patisipasyon ki enpòtan anpil nan pwodiksyon entèn nan epitou yo responsab tout travay nan kay la. Timoun yo, ki anpil, kolabore nan tout travay nan kay la, men yo pa ale lekòl regilyèman.

Nan dènye tan sa yo, plizyè rapò ki sòti nan sèvis sante yo te detekte yon gwo ogmantasyon mòtalite, sitou pami timoun yo, akòz ogmantasyon maladi ki transmèt nan dlo. Maladi ke pwoblèm sa yo lakòz parèt byen klè nan kominote peyizan yo.

Sèvis medikal ak sanitè yo pa twò bon epi se aktivite gerizon yo plis fè. Sèl Sant Sante ki nan komin nan andedan yon kay ki pa respekte okenn kondisyon pou kalite aktivite sa yo. Ekipman debaz yo ak materyèl sanitè yo an movèzeta, epi se yon sèl enfimyè k'ap bay sèvis. Men nan komin nan gen senk doktè ki bay konsiltasyon nan klinik prive yo, ki pi pwòp epi ki pi bon, menm si pri yo anpeche popilasyon ki pi malere yo itilize sèvis yo. Apa sèvis medikal enstitisyonèl sa yo, gen anpil doktè fèy ki entèvni nan zafè lasante.

Jesyon dlo pou konsomasyon moun nan Montecito pa bon ditou. Pa gen okenn rezo piblik pou founi dlo epi se fanm ak timoun ki toujou al chèche dlo larivyè ak nan pwi ki egziste nan zòn nan. Anplis de sa, yo pa konnen konsekans bwè dlo sal gen sou lasante epi yo pa fè okenn nan pratik ke yo rekòmande anjeneral yo: bouyi dlo, sèvi avèk filtè, etc. Epitou nan lekòl yo pa gen okenn pwogram espesifik sou edikasyon sanitè. Tout jan, se pa inyorans ki sèl lakòz move jesyon dlo a. Rapò ki egziste sou kalite dlo a montre ke li pa bon pou moun bwè. Yon kote, agrikilti nan zòn nan, ki baze sou monokilti kèk grenn pwodwi pou ekspòtasyon epi ekstansyon ki sòt fèt nan elvaj bèt, lakòz debwazman yon gwo pati nan rakbwa ki te egziste yo, sa ki vin ogmante ewozyon anpil. Yon lòt kote, itilizasyon anpil kantite pwodui chimik pou ogmante pwodikтивite a lakòz gwo kontaminasyon sous dlo ki anba tè yo, sa ki pote maladi nan popilasyon an k'ap tire dlo nan pwi.

Nan zòn nan tou gen kèk depotwa kote moun jete fatra san kontwòl, akòz rate ak move sèvis ke La Meri founi yo, sa ki kontribye anpil nan kontaminasyon rezèv dlo anba tè yo. Kominote a li menm pa gen okenn edikasyon konsènan jesyon fatra. Dlo larivyè Curicó kontamine anpil akòz, ewozyon ke nou deja pale sou li, vye dlo sal ke y'ap jete ladan san kontwòl ak kontaminasyon endistriyèl ki sòti nan labatwa a ak nan yon izin kote yo trete po bèt.

Aprè deskripsyon tou kout sa a sou sitiyasyon komin nan, pou koulye a, ekip planifikasyon an gen entansyon idantifye epi mete kanpe kèk nouvo entèvansyon pou kapab bay gwoup sa a yon lavi miyò, kidonk yo pral fè:

Yon analiz sou tout gwoup ki konsène yo.

Yon analiz sou pwoblèm yo.

Yon analiz sou objektif devlopman yo.

Yon analiz sou altènativ yo.

Matris planifikasyon yon pwojè devlopman

7. Lis pou eksplike tèm ki itilize yo

Ekri oswa fè yon pwojè: se mete sou papye tout objektif yo, trete enfòmasyon ki disponib yo, byen wè eleman ki enpòtan yo, analiz anviwònman an, tabli mekanis komunikasyon epi idantifye mezi ki pral sèvi pou fè kèk aksyon pou transfòme reyalite a.

Istorik: se tout sa ki gen yon rapò avèk analiz reyalite ke nou vle transfòme a. Li dwe gen ladan konsiderasyon politik, enstitisyonèl, sosyal, ekonomik ak kiltirèl. Nou kapab di ke se deskripsyon reyalite a.

Jistifikasyon: se seksyon kote nou mete reyalite ke nou dekri a an rapò avèk transfòmasyon ke nou vle fè a, sa vle di, rezon ki fè nou vle entèveni an. Definitivman, la a gen yon pozisyon politik ak ideyolojik.

Sitiyasyon: nou dwe dekri ak analize tout lòt entèvansyon k'ap fèt epi gade koneksyon yo genyen avèk pwopozisyon nou an ak jis ki kote nou vle rive.

Etap pwojè a: divès etap ki genyen nan devlopman yon pwojè. Anjeneral, sa vle di: ekri li, fè li, swivi ak evalyasyon. Chak etap gen ladan kèk eleman metòd ki nesèsè pou li fèt.

Pwoblèm: se definisyon an - deskripsyon sitiyasyon (ki toujou negatif) ke nou vle chanje a, kidonk, rezoud li. Nòmalman, yon pwoblèm jeneral divize an lòt pwoblèm oswa sitiyasyon negatif nan diferan aspè reyalite a.

Objektif jeneral: se apwòch "pozitif" pwoblèm ke nou vle rezoud la oswa kontribye nan jwenn solisyon pou li a. Li prezante kòm si li te deja reyalize, sa vle di, kòm si pwoblèm nan te rezoud deja.

Objektif espesifik: se apwòch pozitif sou-pwoblèm yo, kidonk, li gen rapò dirèk avèk objektif jeneral la, sa vle di, se ladan li sòti. Li menm tou li prezante kòm si li te deja reyalize, epi se nan li menm ke rezilta ke nou vle jwenn yo prezante. Li rekòmande ke chak pwojè pwopoze yon sèl objektif espesifik ki reponn a apwòch altènativ ke yo chwazi pou rezoud pwoblèm santral la (oswa objektif jeneral la). Sizoka gen plizyè objektif espesifik ki gen rapò dirèk avèk yon objektif jeneral, li rekòmande pou ekri yon pwogram.

Kòz: nan analiz yon sitiyasyon patikilye, yo dwe defini ki kote oswa poukisa sitiyasyon endezirab sa a egziste oswa ke yo vle chanje a.

Efè: sa yo se konsekans ke sitiyasyon an genyen sou anviwònman an, moun yo, pwosesis yo, enstitisyon yo, politik yo, etc.

Rezilta (bi yo): se sitiyasyon ideyal la, sa nou vle rive jwenn nan apre nou fin fè kèk aksyon. Yo gen rapò dirèk avèk objektif espesifik la.

Aktivite (mwayen): se aksyon ki defini yo epi ki dwe reyalize pou rive jwenn rezilta yo. Men, yon aktivite ka gen ladan plizyè sou-aktivite.

Entran: se sa nou bezwen pou fè aktivite yo. Se kapab moun, enfrastrikti, ekipman, sipò lojistik, asistans teknik, rechèch, dyagnostik, etid, etc.

Sipozisyon: se faktè ekstèn oswa sitiyasyon ekstèn ki afekte oswa ki gen yon enfluyans sou avansman pwojè a. Nòmalman yo prezante yo kòm pozitif, paske si se pa't sa, sa pa ta gen sans pou entèveni, anplis de sa yo deja pran risk yo an konsiderasyon depi lè y'ap ekri pwojè a.

Risk: se aspè oswa faktè ekstèn ki ka deranje devlopman pwojè a.

Enpòtans: se posibilite reyèl pou pwojè a fèt, menm avèk tout risk ki genyen yo, epi pou rive jwenn tout bon vre objektif transfòmasyon yo.

Endikatè ke ou kapab verifike san pati pri: se fason pou prezante prèv yon siksè avèk chif, li dwe baze sou done ke ou ka jwenn epitou bay yon tan ak yon espas.

Sous verifikasyon: se tout dokiman yo, estatistik, rapò, etc. ki sèvi kòm baz pou endikatè yo.

Swivi: se yon aktivite ki fèt tout tan, yon fason pèmanan ak sistematik ke pwojè a dwe gen ladan epi ke moun k'ap fè'l yo dwe reyalize. Pou sa, yo dwe tabli kèk mekanis estanda ki prezante avansman pwojè a ak relasyon li avèk aktivite - rezilta epi objektif yo.

Evalyasyon: gen 2 kalite. Youn ekstèn, se ajan ekstèn pwojè a ki dwe fè li epi yo ka fè li pa lantremiz reyisit objektif yo, rezilta yo, etc. Epi, lòt la, se yon pwosesis entèn ki fèt apati swivi a, nou kapab di ke se lòt fas adoken an. Pou fè li, ou ka defini kèk moman espesifik, tout moun dwe patisipe ladan epi li pèmèt bay pwojè a yon lòt direksyon si sa nesèsè.

Enpak: se yon chanjman oswa yon efè ke yo kapab kalkile oswa ke moun kapab wè.

Ensidans: se efè ki genyen sou pwosesis yo.

Kalandriye: se dat limit pou fè tout aktivite ki prevwa yo, pou rive jwenn rezilta ke yo espere yo. Li prezante sou fòm tablo, kote varyab yo se tan an avèk detay aktivite yo.

Matris planifikasyon: se yon tablo rezime kote nou ka fasilman wè objektif yo, rezilta yo ak aktivite yo, avèk sipozisyon yo nan diferan nivo epi endikatè ki korespondan yo ak sous verifikasyon yo.

Lis depans: se pri total pwojè a, li dwe prezante an detay pou chak aktivite ak entran ki ale avèk yo pou fè yo. Li ka prezante nan plizyè fason, men anjeneral li prezante yon fason detaye oswa pou chak valè lajan ke pati ki konsène yo ap pote.

Kontribisyon ke yo mande: nan ka pwojè ki sibvansyon yo, se kantite lajan ke yo mande òganis k'ap bay lajan an ki se kantite lajan ki nesèsè pou fè tout aktivite ki prevwa yo. Li prezante kòm yon pousantaj pri total pwojè a; sa ki pèmèt yo wè kantite lajan yo byen klè.

Kontribisyon lokal: se kantite lajan likid oswa an nati ke òganis oswa gwoup ki fè demand la ap mete pou fè pwojè a epi chanje yon sityasyon espesifik. Li prezante tou kòm yon pousantaj pri total pwojè a.

8. Referans ki rekòmande

CAMACHO, Hugo; CÁMARA, Luis; CASCANTE, Rafael ak SAINZ Héctor. *Apwòch kad lojik la: 10 ka pratik. Kaye pou idantifikasyon ak kreyasyon pwojè devlopman.* Aksyon Devlopman ak Koperasyon A.D.C. ak Fondasyon CIDEAL. Madrid, 2001.

CRESPO A., Marco A. *Gid pou kreyasyon pwojè sosyal kominotè apati apwòch kad lojik la. KOnsèp esansyèl ak aplikasyon.* Caracas, 2010.

GÓMEZ GALÁN, Manuel ak SAINZ OLLERO, Héctor. *Sik pwojè koperasyon pou devlopman. Aplikasyon kad lojik la.* CIDEAL. Madrid, 1999.

NORAD. *Apwòch kad lojik la.* IUDC/UCM/CEDEAL. Madrid, 1997.

NORAD. *Evalyasyon pwojè èd pou devlopman yo. Liv enstrisksyon pou Evalyatè ak Manadjè.* IUDC/UCM/CEDEAL. Madrid, 1997.

ORTEGÓN, Edgar ak PRIETO, Adriana. *Metòd kad lojik pou planifikasyon, swivi ak evalyasyon pwojè ak pwogram.* ILPES & ECLAC. Piblikasyon Nasyonzini, 2005.

ROURA, Horacio ak CEPEDA, Horacio. *Liv enstrisksyon pou Idantifikasyon, Fòmilasyon ak Evalyasyon Pwojè Devlopman Riral.* Enstiti Latinoameriken ak Karayib pou Planifikasyon Ekonomik ak Sosyal-ILPES. Santiago de Chili, 1999.

SHEJTMAN, Alexander aj BERDEGUÉ, Julio A. *Devlopman Teritoryal Riral.* Divizyon Amerik Latin ak Karayib Fon Entènasyon pou Devlopman Agrikòl (FIDA) ak Depatman Devlopman Dirab Bank Entèameriken Devlopman (BID). 2004

Liv enstrisksyon jesyon pwojè devlopman apati apwòch Kad Lojik la (AKL)

_____ *Metòd pwojè koperasyon pou devlopman.* AECID, Madrid 1999.

_____ *Liv enstrisksyon jesyon etap yon pwojè. Apwòch entegre ak kad lojik.* Komisyon Kominote Ewopeyèn. Briksèl. 1993.

_____ *Enklizyon pèspektiv sèks nan jesyon kominal.* AECID / Fondasyon DEMUCA. San José, 2000.

_____ *Liv enstrisksyon koperasyon desantralize pou devlopman.* Bibliyotèk Debaz Katye N. 9. IEPALA Editoryal. Madrid, 1999.